35
n.
~~1.25~~
701

Volgens Hagen
1740

Nederlandsche
Entomologische Vereeniging

NAAUWKEURIGE WAARNEEMINGEN,

Van veele

GESTALTVERWISSELENDE GEKORVENE

DIERTJES;

In omtrent 30 Jaaren, zo in VRANKRYK, ENGELAND als HOLLAND by een vergaaderd, na het Leeven geschilderd, en nu in 't Koper gebragt,

DOOR

JACOB L'ADMIRAL Junior.

Zynde alle verbeeld op de *Boomen*, *Planten*, of *Bloemen*, daar toe na het leeven geschilderd, in die tyden als de Rupsen daar op gevonden worden, benevens de nette *dag* en *datum* van ieder Diertje; en alle haare eigenschappen, zeer naauwkeurig waargenoomen; als ook alle de *Standen*, *Beweegingen*, verschillende gedaantens der *Popjes*, en wyze van 't *Spinnen*, &c. 't welk alles by andere Autheuren zeer gebrekkelyk voorkomt, en egter ten uiterlsten nodig is, om een regte kennis der *Insecten* te verkrygen.

Alles door hem zelve uitgevoerd.

Te AMSTERDAM,

Gedrukt voor den Autheur, en zyn te bekoomen by

FRANCOIS CHANGUION, in de Kalverstraat.

EN

STEEVE VAN ESVELDT, in de Beursteeg, 't eerste huis van den Dam inkomende, aan de linkerhand.

Nederlandsche Entomologische Vereeniging

CLAAS MULDER Professor GRONINGEN.

En in de volgende Steeden.

Dordrecht J. van Braam.
Delft R. Boitet.
's Hage O. en P. van Thol, J. van der Cloot.
Gouda Staal.
Leiden Kallewier, Visser.
Haarlem van de Vinne.
Rotterdam Beman, Losel, Smithof.
Hoorn Duyn.
Enkhuyzen Callenbag.
Alkmaar van Beyeren, Hoolwerf.
Sardam Ketel.
Groningen Febens.
Harlingen van der Plaats.
Leeuwaarden T. van Dessel.
Utrecht Besseling, Visch.
Middelburg Meerkamp.
Harderwyk Brinkrink.
Nimeegen Heimans.
's Hertogenbosch Pallier.
Mechelen le Pla.
Te Brugge Wydts.
Breda van den Kieboom.

Inschryving tot het volgende Werk, handelende over de naauwkeurige Waarneeminge van veele

GESTALTVERWISSELENDE GEKORVENE DIERTJES.

Nederlandsche Entomologische Vereeniging

JACOB L'ADMIRAL Junior, die nu omtrent 30 Jaaren met veel lust en yver heeft nagespoord, de Gestaltverwisselende Gekorvene Diertjes zo in Engeland, Vrankryk, als Holland, en die ook dezelve na het Leeven geschilderd heeft, met alle haare gedaantens veranderingen dieze van tyd tot tyd ondergaan. Is nu voorneemens geworden zyne versamelingen ook zelfs in het Koper te brengen, zynde door eenige Lief hebbers hier toe aangeraden en verzeekerd, dat het een algemeene toejuiching zal verkrygen; en dat dit zyn werk, moeiten en groote kosten niet vrugteloos bevonden zullen worden, om dat alle zyne aanmerkingen naauwkeurig, eenvoudig en zuiver na waarheid zyn, en boven dien menigvuldiger, dan die van veele Autheuren te saamen; en onder welke aanmerkingen van het grootste belang zyn die door andere geheel overgeslaagen, of onbekend zyn geweest. Waar door veele mistastingen in verscheide Autheuren zyn ingesloopen. (Zo wel in de af beeldingen als in de aanmerkingen) welke door den Schryver op een zagte wyze worden wederlegd en opgehelderd, en wel voornamentlyk dezulke daar nog kwade gevolge uitgetrokken zyn.

Voor Eerst, verdeeld hy alle de Rupsen in Classen, en in yder derzelve vertoont hy zeer naauwkeurig alle de Kenteekenen, welke voor 't meeste nieuw door hem ontdekt en vaste ingeschapene reegels der Natuur zyn, als zynde ten uitterste nodig om een regte kennis der Insecten te bekomen. Nademaal de nauwkeurig onderzoekende Lief hebbers hier door (wanneer hen een vreemde of onbekende Rups terhand komt) voor af konnen weeten, wat van dezelve en zyne verscheidene bezonderheeden zal moete worden, als by voorbeeld op welke wys de Rups zal moete spinnen, welke gedaante het Popje hebben zal; of de Kapel met ronde of uitgetande vleugels en met 4 of met 6 Pooten zal voorzien zyn enz.

Ten Tweede zullen ook alle Rupsen, Kapellen, Uiltjes en verdere soorten in alle haare beweegingen, en eigenschappen, worden vertoond, alzo dezelve kragtig daar in by elkander verschillen, en zulks egter by andere naauwlyks is aangemerkt. Daar zal ook wel gelet worden dat yder Kapel, desselfs Popje, en de Rups waar van ze voortgekoomen zyn, zeer net na maate van elkander zullen geteekend worden; nademaal die door zommige op eenige plaaten de Rups op haar halve wasdom, op andere byna tweemaal te groot zyn geteekend, en zo van gelyke met Popjes en Uiltjes.

Ten Derde, Om dat het onderscheid van Mannetjes en Wyfjes in veele soorte van Rupsen en Uiltjes zo in gedaante als couleuren kragtig verschild en daarom by anderen voor twee onderscheidene soorten zyn te boek gesteld, zal men in dit werk van beider geslagt op dezelve plaat by een voegen.

Ten Vierde, Op welke wyze het geschied, dat uit de Rupsen, en Popjes van Kapellen, Uiltjes, enz:) Vliegen voortkoomen, zo met twee als met vier Vleugels, en zelfs welke veranderingen dat haare maaden binnen in die geslootene Popjes ondergaan.

Ten Vyfde, Hoe dat Diertjes, die andere hebben durven stellen, door verrottinge en broejinge zonder zaad te zyn voortgebragt, nogtans zo wel als alle anderen uit hunne Eyeren voortkomen.

En ten Zesde, zal 'er ook verhandeld worden, over het bestaan der Diertjes, eenige maanden zonder spys, de bestendigheid der Eiertjes teegen de Vorst, de noodzaakelykheid van het uitkomen der Beesjes van een soort in

verſchillende tyden; En hoe dat ſtorm, Langduurige reegen, ongemeene hitte, Vorſt enz: ten nutte komt. Als ook hoe men door de oplettendheid op de Inſecten veeltyds het weêr voorſpelle, Vruchtbaare of andere Jaaren voorzien kan; en ten laatſten hoe noodzakelyk het onderzoeken der Natuur is, voor een yder en wel byzonder voor Godvrugtige Zielen. 'T welk in 't geheel na giſſing 100 Blaaden Letterdruk zal uitmaaken, (iet min of meer) en 100 Plaaten, zo dat het in 't geheel een Boek van 150 Blaaden in folio, op ſwaar beſt mediaan papier, zo als dat van de reeds afgedrukte 8 plaaten is, zal zyn. Dog voor de letter druk zal men een nieuwe letter neemen, en van grootte als deeze. En op de 100 Plaaten zullen over de 200 verſchillende veranderingen komen, waar onder een zeer groot getal, die by geen andere Autheuren bekend zyn, of ten minſten nooit in 't koper zyn gebragt. De Boom-takken, Bloemen of Kruiden, waar op de Rupſen aazen, worden alle zo wel als de Beesjes daar toe door den Autheur na het Leeven geſchilderd.

Om nu dit Werk in 't Ligt te brengen waar toe booven de zeer moejelyken arbeid, ook nog groote koſten vereisd word, zo is den Autheur te raaden geworden het zelve by inſchryving te maaken, alleen om te moogen weeten of hy zyn werk met Succes zal kunnen voortzetten. Maar nademaal het credit der Boekverkopers tot inſchryvinge door het niet volbrengen van hunne beloften, van veele uit is, en dat dit zo wel, die hun woord zoude houden als anderen verhinderd inſchryvers te krygen. Zo heeft den Autheur hoognoodig geacht, een middel te bedenken, om zyne inſchryvers een volmaakte verzeekering te geeven van het voordeel dat zy genieten zullen booven de geenen die niet ingeteekend hebben. Den Autheur heeft reeds 8 Plaaten tot dit werk behoorende vaardig gemaakt, op dat een yder hier by oordeele, en voor af weete mag tot welk werk dat hy in teekenen zal. Ten dien einde geeft hy deze 8 plaaten uit als loſſe Prenten voor 2 gulden, met een korte uitlegging, weegens de tyden van het veranderen der Diertjes op dezelve plaaten, zynde teegens vyf ſtuivers het blad. En het voorneemen is om dit Werk in 4 deelen te verdeelen, yder van 25 plaaten en yder deeltje in drie ryzen af te leeveren waar van de eerſte afleevering zal zyn van 8 Plaaten met de korte Explicatie op den 19 September 1740. De tweede insgelyks van 8, en de derde van 9 Plaaten, het welke zonder merkelyke verhindering van 3 maanden tot 3 maanden zal worden vervolgd; maakende het Eerſte Deeltje uit, en zo voort met de anderen tot 100 toe; en dewelke dan te ſaamen bedraagen zullen 25 guld. Dog alle Lief hebbers die geneegen zyn, dit werk compleet te willen hebben met de geheele beſchryving van alle de aanmerkingen, van den Autheur, die worden verzogt alleenlyk hunne Naamen in te teekenen, en woonplaats op te geeven om telkens als weer 8 Plaaten gereed zyn, die te ontfangen en te betaalen na maate van den ontfangſt teegen 5 ſtuiv. het blad, tot dat het geheele werk voltooid zal zyn. Men zal inteekening neemen tot 600 Exemplaren en niet meerder; Dan zal het Boek 't welk 100 Blaaden (iet min of meer) Letterdruk zal inhouden gedrukt worden en van het zelve maar 600 Exemplaren, dewelke alle handſchriftelyk door den Autheur zullen geteekend worden en genommerd van N°. 1 af tot 600 toe, en aan de inteekenaars, worden uitgedeeld, zonder iets daar voor te betaalen. Booven dien zo verpligt zig den Autheur te zullen verbeuren 2000 guldens ten behoeven van de Gereformeerde armen, in Amſterdam indien 'er maar een Exemplaar booven dat getal gevonden word; Het welk aan die wynige Exemplaren nog een grooter waarde geeven zal, om dat 'er buiten de inſchryving, dewelke eindige zal met ultimo December 1740. geen Exemplaaren voor minder prys zullen verkogt worden als tot 36 guldens.

Alle die geenen die het geheele werk inteekenen, zullen nog boven dien genieten zonder daar iets voor te betalen, een fraaye Titelplaat zinnebeeldelyk op het Werk, benevens vier zinſpeelende Vignette ter groote van de helft van de Plaaten die in 't werk komen, om daar meede ieder Deeltje te ſluiten.

De Naamen der Inteekenaars zullen voor in het Boek gedrukt worden volgens de Letteren van 't Alphabeth.

KOR-

I

KORTE VERKLAARINGE
DER ACHT EERSTE PLAATEN.

Eerſte Plaat , Eerſte Verandering.

DE PAAUW-OOGS PYLSTAART.

IS een groote Rups aazende op Willige en Appelboomen , onder de Liefhebbers met deeze naam bekend, gelyk ook alle die met een Hoorntje op het agterlyf verçierd zyn, *Pylſtaarten* genoemd worden, met een bynaam, om de eene van de andere te onderſcheyden.

Deeze Rupſen zyn altyd groen , dog verſchillig, de eene valt ſchoonder en hooger van couleur, de andere vaalder ; de derde trekt na den geele enz: Zy zyn getekend met zeven ſchuyns nederlopende witte ſtreepen. Op ſommige vind men boven dien nog op yder lid, een Carmyn couleurd vlakje; by wylen ook maar op eenige der leeden; en zulks valt op Mannetjes en Wyfjes Rupſen onverſchillig voor. Wanneer zy verandere zullen, kruipen zy in de Aarde, en worden bruyne Popjes; uyt dewelke, in het naaſtvolgende Voorjaar ſchoone groote *Uylen* of *Nagt Kapellen* te voorſchyn koomen ; hebbende de bovenſte vleugels donker bruyn, na den groene, en in de ligtſte vlakken met Appelbloezig grys fraay doorwerkt ; de onderſte vleugels hoog roze rood, met een blaauw rond oog, gelykende na die in de Paauwe veeren zyn. De Mannetjes zyn te onderſchyden van de Wyfies by de Hoorntjes, die wat dikker vallen, en met korte hairtjes bezet zyn ; gelyk het eene is van onderen tegens een blad aan zittende, welkers vleugelen men van onderen ziet. Hier nevens de verſchillende tyd van eenige aangemerkt.

	kroop in de Aarde,	wierd een Popje,	en Uyl,	in dagen.
De eerſte - - -	31 *Auguſtus* - - -	8 *September* - - - -	2 *Juny* -	267
De tweede - -	12 *September* - - -	22 *dito* - - - - - -	18 *May* - -	238
De derde - - -	3 *September* - - -	12 *dito* - - - - - -	14 *July* - -	305

De Uyltjes, zo draze uitgekomen zyn , ſpeelen, en leggen groene Eyeren, waar uyt na dertien dagen jonge Rupſen komen, van groote als dezelve by het Popje kruypende vertoond worden.

Tweede Plaat, Tweede Verandering.

DE AUTUMNUS.

Een welgevoed groen Rupsje , met ligte geele ſtippen , ſtreepen en Halsbandje ; hebbende op yder van de twee agterſte pootjes, die het vlak agter uyt zet een ſmal Carmyn rood ſtreepje. Het heeft 16 pootjes gelyk de voorgaande Rups ook gehad heeft ; te weeten zes ſcherpe pootjes of Klaauwtjes aan de drie voorſte Leeden, vier paar vlakke voetjes, aan het 6de 7de 8ſte en Negende, en twee aan het agterſte of twaalfde lid ; als zynde alle Rupſen in twaalve verdeeld. Van dit ſoort heb ik 'er eens twee gevonden, tot *Maarſen*, in 't ſtigt van *Utrecht* op de Eyke-boomen maar voor of na nooyt meer gezien, en zyn onder de Liefhebbers nog onbekend. Het ſpon een vaſt Oker-couleurig ſpinſel, met een ſcherp kapje aan het hoofden-end op den 6 *October* , waar in het den 12 *dito* de huyd afſchietende een Popje wierd, mede Oker verwig dog op de rug purperagtig. Dus bleef het den Winter over, en op den 19 *May*, zynde na 225 dagen, kwam 'er een ongemeen ſchoon gecouleurd Uyltje uyt. De bovenſte vleugels waren ſchoon groen, met een geel en rood randje geboord , de onderſte vleugels glanzig geel ; het Lyf wat bleeker, de Hoornen en Pootjes roodagtig met wit. Ziet deeze Rups tegens het oude Eyke takje, het ſpinſel van onderen tegens een blad, en 't Uyltje om hoog, en alzoo in drie ſtanden namentlyk ruſtende, loopende, en vliegende.

Derde Verandering.

HET NEKSPINDERTJE.

Hier word een klein ſnuyf couleurd Rupsje vertoond met 10 Pootjes, te weeten 6 voorpootjes aan de drie eerſte Leeden, 2 vlakke voetjes aan het negende, en twee diergelyke aan het twaalfde Lid ; alle die van deeze verdeeling zyn, noemen de Liefhebbers met de Naamen van *Krammetjes* , *Lantmeeters* , of *Ramers* , om dat zy al voortgaande , telkens

een kram verbeelden, het Land ſchynen te meeten; en de plaatſen te beraamen daar zy na toe willen. Zy leeven meede op de Eyke-boomen, en zyn 'er nog laat in 't najaar, dog zoeken de jongſte Blaaden. Somtyts ruſten zy wel een halve dag op de vier agterſte Pootjes, regt over end, ſchuyns, of t' onderſte booven dat voor hen onverſchillig is: Ziet 'er een van over end ſtaande, en de andere in een zoekende ſtand. Wanneer het ryp ter verandering geworden was, ſpon het een draadje of drie in een over de Nek, den 7 *Juny*, den 13 *dito* ſchoot het de huyt af, en bleef als Popje in het zelvde draadje hangen, zo als tegens de ſteel van 't klynſte Eyken takje te zien is. In het volgende voorjaar, op den 28 *May*, kwam het Uyltje uyt, zynde na 349 daagen. Het Uyltje is groot gevleugeld na maate van de Rups, en is, (of ſchoon bleek geelagtig van couleur) nogtans aardig met ſtipjes en vlakjes doorwerkt. Het dekt by na nooyt met de bovenſte de onderſte vleugels, maar ſpreyd dezelve breed uit, zelfs in een ruſtende ſtand, zo als 'er een op een blad zit, en het andere vliegende vertoond word.

Derde Plaat, Vierde Verandering.

HET St. JANS BEESJE.

Okerverwige Rupſen met zwarte ringen en 16 Pootjes, worden 'er veele aan de Duynkant gevonden, op 't *Kruyskruyd* als ook op het *Hipericum* (na het zeggen van eenigen) het welk wy *St. Jans Kruyd* noemen, en daar dit diertje na genoemd is; dog 't is my nooyt als op het Kruyskruyd voorgekoomen waarom ik het daar op ook getekend heb. Zy ſpinnen op, of even in de grond een dun huysje van vuyl graauwe draadjes, waar in zy klyne bruyne en reedelyk harde Popjes worden. Uyt dezelve komen in het voorjaar ſchoone Uyltjes, hebbende de boovenſte vleugels, bruyn met roode vlekken; de onderſte vleugels meede ſchoon rood, met een bruyn boordſel, en het Lyf, de Hoornen en Pootjes, diep blaauwagtig zwart.
De Eene ſpon 16 *July*, wierd een Popje 20 *dito*, en een Uyltje 4 *Juny* in 319 daagen.
De Tweede - 22 *July* - - - - - 26 *dito* - - - - 25 *May* - 301 daagen.

Vierde Plaat, Vyfde Verandering.

DE MALVA RAMER.

Veele van deeze Rupſen vind men op het *Kaaskruyd* (in 't Latyn *Malva* genoemd;) en zyn my nooyt op eenig ander kruyd voorgekomen; zy hebben meede 10 Pootjes, gelyk die van de *Derde Verandering* geweeſt is; maar vry grooter na maate van haare Uyltjes; De couleur der Rupſen is bleek groen, met witte doornagtige ſtipjes, die men egter door de bleeke couleur niet duydelyk zien kan. Ter rypheyd gekoomen zynde, ſpinnen zy, op, of even in de grond, een dun ſpinſel van graauwe draaden zodaanig dat het Popje 't welk donker bruyn en agter ſpits is, gemakkelyk daar door heen gezien word: De verſchillende tyd van eenigen hier aangetekend.
De Eerſte ſpon 16 *Juny*, veranderd tot een Popje 21 *dito*, en tot een Uyltje 29 *Auguſtus* in 69 da:
De Tweede - 10 *Juny*, - - - - - - - 15 *dito*, - - - - 19 *September* - 96 --
De Derde - 22 *Juny*, - - - - - - - 27 *dito*, - - - - 29 *September* - 94 --
De Uyltjes zyn bruynagtig, draagen by wylen haar Vleugels ruggelings als de Dag-kapellen, zo als 'er een op het blad zit, zynde een Wyfje, gelyk ook het geen 'er vliegd; Beneeden op het blokje vind men ook zitten een Mannetje in een ruſtende ſtand, hebbende hayrige Hoorntjes, waar door zy te onderſcheyden zyn van de Wyfjes: De Uyltjes leggen geele ronde Eyertjes, die den geheele Winter over blyven, en in 't Voorjaar uytkoomen.

Vyfde Plaat, Zesde Verandering.

Een DAGKAPELLETJE, bekend by de naam van 't ARGUSJE.

Argusjes worden deezen genoemd, van weegens de ronde Oogjes op de Vleugels van de Kapellen: De Rups van deeze is groen, en heeft boven de twee agterſte Pootjes, twee klyne witte uytſteekende Doorntjes. Men vind ze weinig, en ze aaze op 't gras, gelyk om laag vertoond word; kort daar boven hangd 'er een diergelyke aan haar ſtaartje, gereed ter verandering; hebbende met de mond een klyn plekje wit ſpinſel gemaakt, en zig zelf daar na met de agterſte pootjes daar in gehegt. Dus blyft het hangen, ſchiet de huyd af, ſmyt dezelve om laag, en hegt zig, Popje geworden zynde aan het zelve plekje vaſt; zo als men die tegens de Rug en op zyde aan een Oud Barnneetel ſteeltje ziet hangen. Het ſpon den 3 *October* veranderde tot een Popje den 7 *dito* en tot een Kapelletje den 22 *February*; zynde 138 daagen. Zy zyn van booven Saffraan geel en zwart, en van onderen glinſterig aſch graauw.

Zeven-

III

IV

V

VI

VII

Zevende Verandering.

DE CEANUS.

Is een klyn zwart Rupsje met zes pootjes, zynde dit een duydelyk kenteeken; dat 'er een Torretje van koomen moet. Het eet de nog niet ontlookene knoppen der blaauwe Koorn-bloemen verschonende de blaaderen, ruykt sterk na Honig, en kleefd ook als of het 'er meede bestreeken was, ja zelfs de plaats waar over het geloopen heeft. Zy kroopen den 26 *May* in de Aarde, schooten de huyd af den 28 *dito* en wierden opene Popjes, waar in men de pootjes, hoornen enz: van de aanstaande Torretjes duydelyk kost vinden; en zy waaren helder Okergeel; op den 6 *Juny* kwaamen de Torretjes daar uyt zynde donker Olyf-couleurig zo als 'er twee op de blaaden kruypen; de Popjes leggen op de Aarde, en de Rupsen zyn vertoond aazende op de knoppen.

Zesde Plaat, Achtste Verandering.

DE LOSPOOT.

Een bruyne ruyge Rups; (door de Heer *Goedart* de *Lospoot* genoemd) om dat, als men ze aanraakt, in een rold, en zig ligt laat vallen. Sommige zyn Ros of Caneel verwig van Hair; eenige heel donker bruyn, en andere weer na den vaale. Het verschil is somtyds zo groot, dat men ze voor geen een soort zoude aanzien, zy leeven op veelderley Boomen, Bloemen, en Kruyden. Ik heb ze op een Appeltak met rype vrugt vertoond, dewyl ze 'er in die tyd zo menigvuldig zyn: Om te veranderen gaan zy in de grond, spinnen een huysje van vuyle bruyne draaden, met de Hairen van het lyf dewelke op die tyd uytvallende, zy in hunne spinsels vermengen.

Het eerste spon den 4 *September* wierd een bruyn glanzig hard Popje den 8 *dito* waar uyt den 2 *Juny* een Uyltje voortkwam zynde in 267 daagen.

Het tweede spon meede op den 4 *September*, en wierd insgelyks een Popje den 8 *dito*. dog het Uyltje kwam eerst den 15 *Juny* uyt, zynde in 280 daagen. De Mannetjes worden onderscheyden door de hairige Hoorntjes, gelyk dit 'er een is, dat men booven ziet zittende vlak op het blad; maar die op zyde te zien is en de vliegende zyn Wyfjes: Zy hebben de vleugels geelagtig wit, een vaale Orange streep op het lyf, beyde met zwarte stippen; de Oogen Hoornen en Pooten zyn geheel zwart.

Negende Verandering.

EEN GEMEENE VLIEG.

Ziet op het blokje onder de Appel; een geelagtige witte Maade, dewelke gegroeyd is binnen in een Popje van die soort als de Uyltjes uytgekomen zyn. De Rups wierd eerst tot een Uyltjes Popje den 18 *September* 1739. Wanneer de maade zyn begin gehad heeft is niet wel te zeggen, om dat zulks van buyten aan het Popje niet te bespeuren is, maar tegens dat de Maade zyn volle wasdom bekomen en die vloeybaare vogte genuttigd had, brakze door het bruyne buytenschilletje heen op den 23 *May* 1740. zo als dezelve hier kruypende vertoond word.

Deeze maade kortezig in tot een Ovaal Popje zonder eenige huyd af te schieten veranderde van langsaamer hand van couleur en wierd dien zelven dag nog geheel donker bruyn, zo als naast de maade leggende gevonden word. Op den 17 *Juny* kwam deze vlieg zo als ze op de Appel loopt, daar uyt: zynde in 25 daagen.

Zevende Plaat, Tiende Verandering.

DE ONVERSCHILLIGE.

Uyt de onderscheiden couleur, dezer Rupsen zyn de Mannetjes en Wyfjes zeer duidelyk te kennen, zynde de Eerste van een bruine hazenoote couleur, en de andere geelagtig groen, zo als 'er twee om laag kruipen. Zy aazen op veelderly kruiden zo in 't wild als in de hooven onder dewelke nogtans zyn de barnnetels, weegbree en muur, wortelenlof, beete, suuring en andere moeskruiden ook op verscheide Bloemplanten en onder dewelke zy zeer greetig na de Goudsbloemen zyn, eetende nu en dan de bloemen zo wel als de blaaden. Om te veranderen gaan zy in de aarde makende een huisje van graauwe draaden en aarde gemengt. De Popjes zyn zeer donker bruin of byna zwart, en de Uiltjes bruin na den geele.

De Eerste spon den 20 *Aug:* wierd een *Popje* den 26 dito en een *Uiltje* den 10 *Juny* in 278 daag:
De Tweede - - - 15 *Sept:* . . . . 20 *dito* . . . . 25 *May* . 257 . . .

Elfde Verandering.

BASTAARD WESPJE.

Schoon dat deze langagtige Maade een gering Diertje is, zo is nogtans haar voortkomst niet min verwonderlyk, zy heeft haar begin gehad binnen in het lichaam van deze Uiltjes Rups, en heeft dezelve uitgegeeten tot dat al het vogtige verteerd was, toen heeft zy door de huid geboord op den 23 October in die gedaante als zy afgetekend is, en spon zig daadelyk in, met een zwart langagtig *Spinsel* waar uit op 27 *May* een lange *viergevleugelde Vlieg of bastaard Wespje* gekomen is, zynde in de tyd van 216 daagen. Deeze soorten van Maaden schieten binnen in het spinsel tweemaal de huid af, hoedanig dat zy zig in die tyden vertoonen zal op een grooter soort in de eerstvolgende 8 plaaten zeer duidelyk worden verbeeld.

Twaalfde Verandering.

GEMEENE VLIEGEN.

Om verwarring te meiden is deze geheele voortkomst boven op het losse blokje by elkander gelegt; Men ziet daar voor eerst een Uiltjes Popje binnen in het welke zyn gegroeid twee Maaden die na dat ze al de vogt genuttigd en haar volle wasdom bekome hadden, door gebrooken zyn, daar uit zynde, doen zy niets als wat heen en weer te kruipen tot dat zy nog op den zelven dag popjes worde zonder eenige huid af te schieten; het eene Popje is nog digt, maar voor het andere, daar de Vlieg reeds uitgebrooken is legt een klein rond schilletje het welk zy in het uitkomen met het hooft afgestooten heeft. De Rups wierd tot een *Uiltjes Popje* den 26 *October* en op den 2 *Maart* zyn die twee Maaden uitgebrooken en *Popjes* geworden, waar uit den 27 *May* de *Vliegen* gekoomen zyn, zynde in 86 daagen.

Agtste Plaat, Dertiende Verandering.

DE PROSERPINE.

De Heer *Goedart* heeft aan deze Rups geen naam gegeeven maar de Uyl daar van heeft hy de *Nagt-Uil* genoemd, ik geef ze dan de naam van *Proserpine* om dat zy dikwils in de Aarde kruipt; om groote droogte, en de hitte van de Zon te ontgaan en daar na weer voor den dag komt, men vind ze in de meeste maanden van het Jaar, ook op allerly groentens te gelyk, maar het grootste getal vind men in het na Jaar en voornamentlyk als de grond doorreegend is, zy aazen meede op allerley kruiden zo als die van de tiende verandering, als ook nog op verscheide bloemplanten die maar laag by de grond wasschen, om dat zy de vogtigheid der Aarde nodig hebben; en terwyl zy ook de blaaden van de Auricula eet, heb ik dit sierlyke plantje nu eens verkoozen. De Mannetjes Rups is bruin zo als 'er een om hoog aan een blad zit, de Wyfjes Rupsen zyn vuil geel na den groenen gelyk 'er twee om laag getekend zyn de eene loopt op de vlakte van een blad en de andere legt in een slaapende stand het welk zy veel doen. Tegens dat de Vorst aankomt verbergen zy haar alle in de Aarde, zo wel klyne als groote. Ik heb 'er gehad die in October en November haar vollen wasdom hadden en niet meer aaten; maar kroopen in de Aarde en bleeven de gansche winter over: In 't voor Jaar begon den een wat vroeger en den ander wat laater een ovaal Huisje van aarde aan malkander te plakken met een gommige vogt, maar geen draaden, zo dat door het behandelen ligt stukjes af brokkelen, gelyk het, (zo als het uit de grond genoomen is, (op de plaat getekend legt, benevens het popje daar in zy veranderde in twee standen, 't welk glad en glanzig bruin is. De Uiltjes die hier uit koomen, zyn de boovenste vleugels van zommige byna effen graauw, andere weer van allerley tusschen beide loopende couleuren tot Castagne bruin toe: De onderste vleugels zyn tusschen Saffraan en okergeel met een zwarte band. In een rustende stand zyn zy gewoon de vleugels geheel vlak op de rug te leggen schuyvende somtyds de eene bovevleugel in 't geheel over de anderen, en de onderste vleugels die breeder zyn gaan met plooien toe; de tyd van eenen die ik aangeschreeven heb, is, dat zy volwasse zynde in October, in de aarde kroop, en eerst een Huisje plakte den 3 April, waar in ze tot een Popje wierd den 26 dito. en tot een Uiltje den 10 Juny in 45 daagen.

De Wyfjes Rupsen hebben van jongs af dezelfde couleur als wanneer zy volwassen zyn, gelyk 'er een in het hart van de plant zit, maar de Mannetjes zyn meestendeel tot op die groote schoon groen; in 't verwisselen dan van haar laatste huid, krygen zy een bruine Nogtans vind men 'er ook eenige die van jongs af reeds met een bruine verzien zyn, gelyk 'er een aan de rand van een blad loopt. Dog deeze zyn zeldsaam.

VIII

XI (IX)

X

KORTE VERKLAARING
OVER ACHT PLAATEN,

Namentlyk van No. 9 tot 16.

Negende Plaat, Veertiende Hoofddeel.

DE ZYWORM.

De zoogenaamde Zyworm is eene Pylſtaart-Rups met een ronden Kop, en een klein zwak hoorntje op het agterlyf, en van verw byna als wit behandeld marmor, of als Jeruzalemſe Zeep. Ik zal derzelver verandering hier niet alleen beſchryven, maar ook haare voortkomſt van het Ei af, met alle haare vervellingen, die ze voor het bereiken van haaren vollen wasdom ondergaat, volgens myne laatſt genomene Obſervatien van het Jaar 1740 tot 1741, Op den 19 September 1740, kreeg ik van een Wyfjes Uyltje, dat 's daags te vooren geſpeeld had, omtrent 500 Eieren van grootte, verwe en gedaante byna als Gierſt; op den 24 dito waren ze ros, en wierden vervolgens asgraauw, uitgezondert weinige, die geel bleeven, doch in zulke is geen leeven verwekt, en daar zal ook nooit iets van voortkomen; maar uit de goede Eieren kwamen de Rupſen voort, op den 3 Juny 1741. zynde in den tyd van 257 daagen: En nademaal 'er nog byna geene Moerbeziebladen waaren, heb ik ze gevoed met jonge latouw tot haare eerſte vervelling, welke geſchiede op den 13 Juny, en 't zedert gaf ik aan dezelve Moerbezie bladen te eeten, dat haare regte ſpys is: en op den 24 dito verveldenze voor de tweedemaal, op den 3 July voor de derde reize, en op den 10 July ondergingen ze haare vierde vervellinge, die ook de laatſte was. Verders wieſchen ze op, en bekwaamen haare volle grootte tegen den 24 July, wanneerze ook aanſtonds begonnen te ſpinnen en de meeſte hadden des anderen daags haar Zyde dotje geheel voltooid, wordende tot Popjes binnen in dezelve op den 27 dito, en waar uit de Uyltjens gekomen zyn op den 15 Auguſti en eenige ook op den 16 Aug: zo dat ze in het Popje geleegen hebben 19 a 20 daagen.

Van het Ei af tot de Eerſte vervelling is geweeſt	10 daagen
Tot de tweede - - - - - - - - - -	11
Tot de derde - - - - - - - - - - -	9
En tot de vierde - - - - - - - - - -	7
Na dezelve, tot haaren vollen wasdom tot het ſpinne toe.	13
De aanryping tot een Popje binnen het Spinſel - -	4
En van het Popje tot het Uyltje - - - - -	20
Maakt te ſamen van het Ei af, - - - - - - - -	74
Voeg hier by den tyd dat de Eijeren gelegd waaren tot het uitkomen van dezelve - - -	257
Beloopt het in 't geheel - - - - - - -	331 daagen.

Het volgd echter niet, dat de Zywormen in andere Jaaren ook het zelfde getal van daagen bereiken zouden, het kan wel meerder, en ook wel minder zyn na datze door het weder of andere oorzaken veele tegenheeden in haaren groey ontmoeten of niet. Ook is de legtyd van de Eijeren ongelyk, volgens myne aanmerkinge in het Jaar 1730 had ik Eieren, die op den 18 Auguſti waren gelegd, en de Rupſen kwamen, eerſt uit dezelve op den 31 May 1731. bedragende 286 dagen. Nu gebeurd het ook noch, dat de Uyltjes langer in hunne Popjes leggen alhoewel ze alle in het Jaar 1731 in 18 dagen by my uitgekoomen zyn, maar wanneer ik in 't Jaar 1718 in Engeland was heb ik den tyd van twee Popjes die ongemeen veel verſchilden aangeteekend.

Het een Spon den 22 July,	wierd een Popje, den 25 dito	een Uyltje 16 Aug:	in 22 daagen
De andere - - 8 Aug.	- - - - - -	12 Aug. - -	24 Sept. -	43

Zynde de laatſte van een volkomen dubbelden legtyd.

Zie op de Plaat de Zyworm in 4 verſchillende ſtanden afgebeeld, waar van die boven aan den rand van 't blad zit in ruſt is, met de voorſte pooten los na haare gewoonte, de Popjes zyn okergeel en op den rug wat bruynder, een kleine legt 'er in 't papiere bakje, by het Uyltje dat haare Eijeren in 't zelve bakje heeft verſpreid, het andere Popje (zo als het zelve op zyn grootſte valt, is beneden op de lyn leggende afgeteekend, Daar een Mannetjes Uyltje met flodderende Wiekjes overloopt, want ſchoon dat de Uyltjes wel volwaſſe vleugels hebben, zo konnenze nogtans niet vliegen: Zyde weegs af ziet men ook een Rupsje afgeteekend in het afſchieten van haare huyd, zo als het zelve tot een Popje word. Op het bovenſte blad zit een Uyltje met de Vleugels ruglings opgeheeven, zo als ze die ook zomtyds dragen, en op een Moerbeiblaadje, dat in het bakje legd zyn 'er twee vereenigd, de Verw derzelve is byna als van de Rupſen, de Oogjes en de Hoornen zyn maar alleen zwart: het onderſcheid der Uyltjes beſpeurt men niet alleen in de dikke lyven, maar boven dien aan het hair der Hoorntjes die dunder en vaalder zyn, want die van de Mannetjes zyn git zwart. De Zyde dotjes zyn eenige hoog geel, eenige bleek geel, en anderen byna wit.

Tiende Plaat, Vyftiende Hoofddeel.

DE GEHAKKELDE PYLSTAART.

Is eene groote Rups met 16 Pooten een driekantige vlakke Kop en een klein Hoorntje op het agterlyf, zy zyn alle groen, doch nog al meer verſchillende als die van de Paauwsoog Rupſen op de eerſte Plaat afgebeeld, eenige zyn 'er ongemeen ſchoon grasgroen, en gelyk dezelve ook zeven ſchuyns nederloopende ſtreepen hebben, zo zyn die dan ook ſchoon en zuiver geel, gelyk ook alle de ſtipjes daar 't gantſche lyf mede bezet is, en 't Hoorntje is van dezelve verwe, maar is de Rups van een bleek wilge groen of nog vaalder, dan zyn de ſtippen, ſtreepen en het Hoorntje maar vaalagtig wit, op veele dezer Rupſen zyn tuſſchen de ſchuynſte ſtreepen nog Carmyn gecoleurde vlekken die cierlyk op dezelve ſtaan. In 't Kabinet van de Heeren Jan en Pieter Biſſchop, voornaame Konſtbeminnaars te Rot-

terdam, beruſt eene afteekeninge dezer Rupſe, van het Ei tot haaren aanwaſch en vervellinge, en naardien my gelegendheid vergunt is, om die ten mynen nutte en ten voordeele van anderen te gebruiken, hebbe my daar van bediend en deeze die ook driemaal van huid verwiſſeld, dagt ik het niet oneigene op den Zyworm te laaten volgen.

Zie dan eenige Eieren die bleek groen zyn op een blaadje leggen, andere tegens een takje gekleefd als ook nog eenige op de moſch waar mee de kruin van 't wilge boompje is bewaſſen: Op een klein na vooren hangend blaadje zitten 3 Rupsjes, waar van 'er twee zyn ter grootte, alsze uit de Eieren zyn gekomen op den 26 en 27 Juny, de derde Rups die al grooter is, ging den 2 July in de ruſt zitten om haare eerſte vervellinge af te wagten, en vervelde op den 4 dito, zig vertoonende zo alsze een weinig hooger op den ſteel van 't zelfde takje loopt, en aan een takje dat na vooren over de lyn hangd zitten nog twee Rupsjes, wat grootter, die onder aan den tak ging ter vervellinge zitten op den 10 dito en de andere die boven op zit is reeds verveld. Verders ziet men aan het end van 't takje daar de grootſte Rups op loopt, op een nederhangend uitgebeete blad een zitten, om de derde haare laatſte vervelling af te wagten, dit was op den 18 der zelver maand, en kroop uit haare huid den 20 dito, zo als die maar een weinig hooger afgeteekend te zien is daar na is dezelve opgewaſſchen tot die grootte, als ik haar ruſtende heb vertoond aan den top van 't hoogſte takje, den 29 dito hield zy op te eeten ging in den grond om te veranderen, en in het volgende Jaar op den 11 Juny kwam de Uylte voorſchyn; terwyl nu alle Pylſtaarts Rupſen in haare grootte zeer verſchillen, heb ik 'er een die zeer groot is bygevoegd en eetende vertoond, en is na mate van de grootſte Uyl zynde een wyfje en 't grootſte Popje; de kleindere die op een blad zit met de onderſte vleugelen voor uitgeſchoven na zynen aard, is ook een Wyfje, en na mate van de kleindere Rups; maar de kleinſte die na beneden vliegd is een Mannetje hebbende dikkere en wat hairiger Hoornen als de Wyfjes, haar Popjes zyn vaal zwart en de Uilen asgraauw, doch verſchillen by elkanderen veel, alzo de eene na het geele trekt, de andere na het appelbloezem, en de derde na de lootverwige coleur held, enz: de Vleugelen zyn getand of gehakkeld, en daar uit ſpruit den bynaam die deeze Pylſtaart heeft: De Spys dezer Rupſen is Willige Populiere en ook Elſen bladen, myne aanteekeningen van eenige derzelve zyn gedaan, der twee eerſte te Verſailles, en der andere te Amſterdam.

	kroop in de Aarde,	wierd een Popje,	en Uyltje,	in daagen.
De eerſte	1 *October* 1726	7 *dito*	12 *April*	187
De 2de	9 *October*	17 *dito*	12 *April*	177
De 3de	22 *October* 1731	1 *Novemb.*	10 *April*	160
De 4de	3 *October*	10 *dito*	25 *Juny*	258
De 5de	28 *Septemb.* 1740	8 *October*	13 *Juny*	247

Zo dat de derde en vierde 98 dagen verſchillen.

Zeſtiende Hoofddeel.

EENE BASTAARD WESP.

Noch veranderde op den 17 September 1739 eene van de voorgemelde Rupſen tot een Pop, en als ik merkte dat dezelve zig niet meer konde beweegen, brak ik die op, en vond in het Lichaam eene lange witte, geelagtige Maade die daar in ook bleef liggen, maar ze ſchoot den huid af op den 23 Juny, vertoonende zig, zo als ze in het opgebrooken Popje afgeteekend ligt, dit vliege Popje had dezelfde Verw als haare Maade, en als 't op den 9 July andermaal een zeer dun vliesje afſchoot, kwam die groote Baſtaard Weſp te voorſchyn, het midden lyf en de poote waaren hooggeel, de kop het voor- en agterlyf ſchoon zwart, de tyd dat ze een vliege Popje wierd tot haare uitkomſt was 16 daagen.

Elfde Plaat, Zeventiende Hoofddeel.

DE MEUDONET.

Ik vond Ao. 1726 twee deezer Rupſen op een Aandorn Boom, in het park van Meudon in Vrankryk, en wyl ik voor of na geene andere van deeze heb gezien heb ik haar dien naam na die plaats gegeeven: Zy is groen met witte ſtippen, en het agterlyf loopt op in een punt, waar van witte ſtreepen neerwaards loopen in de zyband zyn geele vlakjes, maar dezelve verſmelt in 't groen op het 4de en 5de lid. Zy heeft 16 pooten, om te veranderen kroop ze in de Aarde en Spon een Huisje den 24 May, van graauwe, zwarte draden met Aarde doormengd, hier in veranderde ze tot een glanzige bruine Pop den 31 dito, waar uit het Uyltje kwam den 2 July zynde in 32 daagen, de bovenſte Vleugels van dit Uiltje zyn met geſmolte werkjes graauwagtig bruin, en de onderſte Vleugels zyn geheel effen, en van verwe als rood koper dat met roode Aarde is ſchoon gemaakt. Dit Uyltje vind men tweeſints op de Plaat, naamentlyk vliegende en de andere zit beneden met geſloote Vleugels by het Popje en het Spinſel, van de Rups ziet men 'er een geheel op zyde, en van de andere maar het voorlyf, eetende aan het bovenſte blad.

Agtiende Hoofddeel.

HET KLEINE NEKSPINDERTJE.

Heb ik mede in 't zelfde Jaar, gevonden in 't voorgenoemd Park op Aandornboomen en op Hagebeuken, ze zyn eenverwig donker groen en hebben 10 pootjes, en zyn geheel gelyk van aard, als die in 't derde Hoofddeel op de tweede Plaat, geteekend zyn: ze Spind ook even eens over den Nek voor het veranderen, en het Popje is mede van dezelfde gedaante, maar is groen van verwe; hier uit koomt een Uyltje, dat drieſints is afgebeeld zynde aardig bewerkt, alhoewel 't meeſt op een gebrooke wit met zwart geteekend is, tuſſchen de zwarte band heeftze eenig geel, en na boven na de Schouders heen, trekken de Vleugels na het bleeke Celadon, de twee grootſte Uyltjes waar van het een vliegd en het ander beneden in de ruſt zit zyn Wyfjes, en de kleinſte (ook vliegende vertoond) is een Mannetje; en is naar maate van het dunſte Rupsje, eene het kleinſte Popje, en het dikſte Rupsje, dat echter ook niet langer vald als de andere, is die van 't grootſte Popje, het Wyfjes Uyltje, eene Spon op den 22 Juny wierd een Popje den 24 dito en Uyltje 3 July in 9 dagen, verſcheide die ik hadde waren van gelyken legtyd.

Twaalfde

XI

XII

XIII

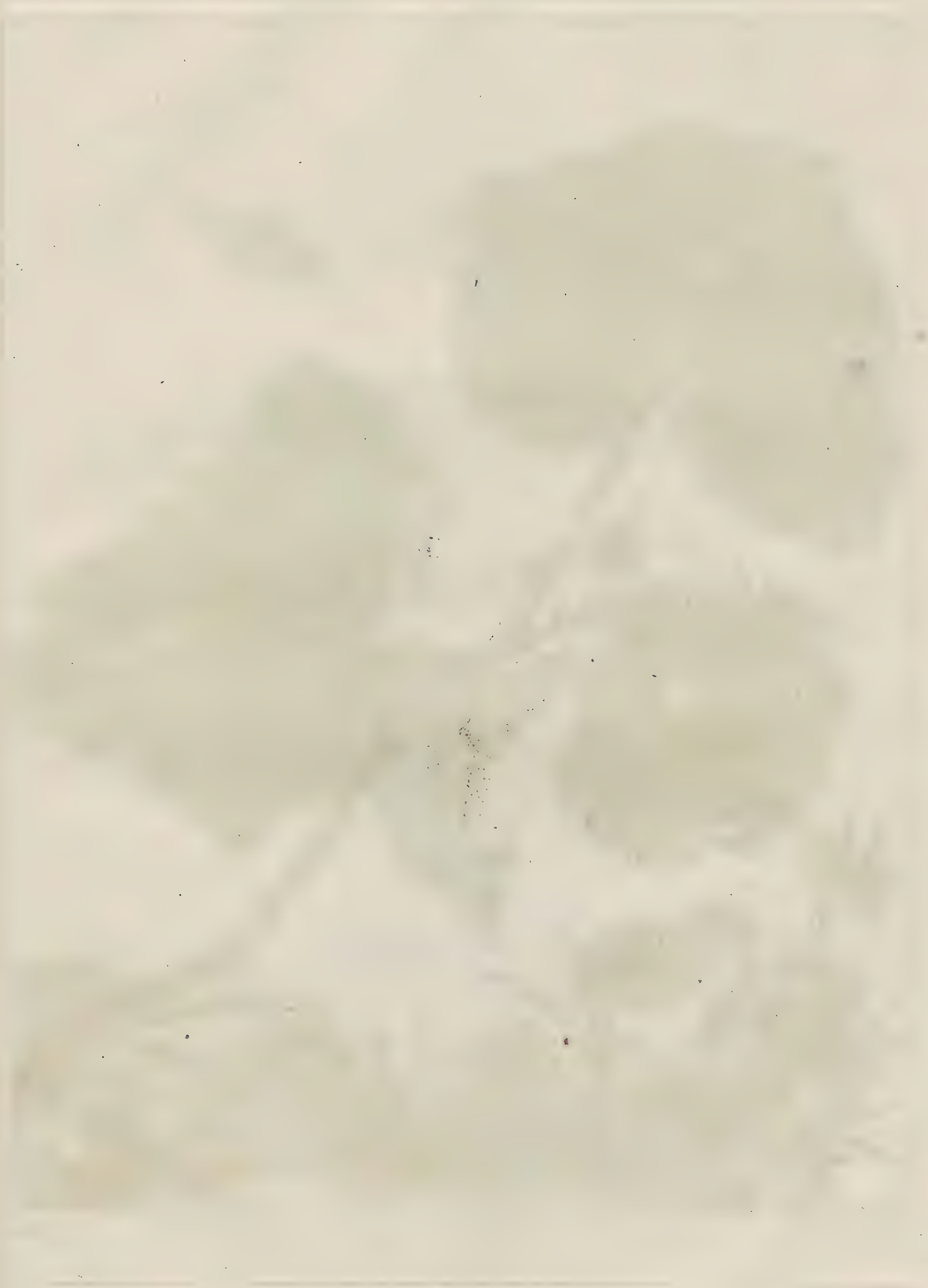

XIIII

Twaalfde Plaat, Negentiende Hoofddeel.

DE GOUDE TOR RUPS.

Schoon de Goude Torren die van de meeste Menschen in Nederland bekend zyn, is haare oorsprong echter by weinigen kenlyk. Zy koomt voort van een kort gedronge witte Rups met een helder bruin Kopje, en zes diergeleike Pootjes, het Lyf is met zeer korte dunne bruine hairtjes bezet, en aan eenige voor het oog bynaa onzigtbaar, zy leeft op de vogtige Run, daar de Paden in veele Tuinen mee zyn aangehoogd, om te veranderen maaktze met haar Speeksel een Huisjen ter grootte van een Duiven Ey, van binnen zeer gelyk en glad, doch van buiten ruuw, naardien het van de Run by een geplakt is, dit Spon Zy op den 20 July 1733, wierd in het zelve een Popje den 28 dito, waar uit de Goude Tor op den 5 Sept: gekoomen is, in den tyd van 39 daagen, en eene andere Spon 14 July 1740 wierd een Popje den 2 Aug: en eene Tor 5 Septb: in 34 dagen. Als de Tor uitkoomt, is ze bleekgeel, Goudglanzig, en vereischt vier, vyf, of zes dagen eer dätze haar groene verw verkrygd, zie de nieuw uitgekome Tor op de aarde kruipen met het laast afgeschooten huidje achter haar, het gesponne huisje legter by, en aan de andere zyde, van de Tulp legt de Rups het Popje is in twee standen op den rug, en op den buik vertoond, en de afgeschoote huid ligder by, nog zyn 3 standen van de Tor de eene vliegd, de andere is gereed om te vliegen, en de derde kruipt in de Tulp waar inze somtyds overnagten, zy beminnen ook de Vlierbloem en zeekere opene Roozen de Appelbloemen en op de bloeijende Tuinboonen koomenze by menigtens. Als deze Torren eerst geworden zyn, blyvenze in den grond en eeten niets, maar koomen in de Maanden May of Juny van het volgend Jaar eerst voor den dag, vliegen in de Hoven en teelen dan voort.

Dertiende Plaat, Twintigste Hoofddeel.

DE KLOOTDRAGER.

Is eene Rups met 16 pooten cierlyk beschilderd, hebbende op den rug eenen breeden Oranjen band, aan de zyde op een zwart veld vind men op yder lid twee Oranje en twee heldere Witte vlekken, de zyband heeft Vermillioen rood, en naar onder asgraauw, zy is met dun lang hair bezet, en op het 4de lid heeft ze een ronden knobbel van kort zwart hair, dat zig als een Klootje vertoond, hier van heeft ze haaren naam bekoomen, zy leefd op alle boomen my bekend, de Persike bladen die weinige Rupsen eeten zullen, daar leeven ze ook zeer tierig op, gelyk ik haar daar op verbeeld heb in twee standen. Ik vond 'er een voor het eerst, in 't Jaar 1723 buiten Versailles op de Hagedoorn en bekwam haare verandering, zy Spon den 16 October wierd een Popje den 22 dito en tot een Uyltje 25 July in 208 d: en in het Jaar 1739 heb ik den tyd van twee anderen in Holland aangeschreeven, de eene Spon den 24 September wierd een Popje den 1 October en tot een Uyltje den 25 July in 297 daagen, en de andere die haar volle grootte had maar verzuimd was eeten te geeven omtrent 14 dagen tyds, zo vond ik ze egter in een goeden staat op den 25 October, ik liet haar voor bedagtelyk verders vasten, zy Spon niets maar begon al wat te zwellen ter verandering en wierd niet eerder tot een Popje als op den 10 December dat egter welgevoed was, en tot een Uyltje uitgekomen is den 13 July 1740 in 215 daagen. De Popjes zyn helder bruin en de Uyltjes asgraauw met zwart, en het Spinsel is als of het van gekaauwd hout of zaagzel aan elkander was geplakt, zo als men het van onderen tegen den Richel vastgesponnen zien kan.

Een-en-Twintigste Hoofddeel.

EEN BASTAARD WESPJE.

Eene der voorgemelde Rupsen Spon den 14 Augusti, en wierd een Popje den 21 dito. In welk Popje eene Maade voor kwam, die door de schil heen brak en zig in een Ovaal wit Huisje Spon, dit spinsel dat egter binnen het spinsel der Rupse besloot en lag, heb ik 'er uitgehaald, en op de Richel leggende by 't Uyltjes Popje afgebeelde, Maar bleef in het zelve de gantsche Winter over. Op eersten Mai schoot zy den huid af, en wierst een vliege Popje; den 1 Juny daar aan volgende schoot ze den tweeden huid af en eene zwarte vier gevleugelde vlieg kwam 'er te voorschyn in 31 daagen zo als men ze tegens den kant van de Richel ziet oploopen.

Twee-en-Twintigste Hoofddeel.

EENE ANDERE BASTAARD WESP.

Noch ziet men eene grootere Vlieg, en verschillende van gedaante, die geel, doorzigtig is als heldere lym, het zwarte spinsel daar ze uitgekoomen is, ligt 'er by, als ook de Made, die uit het Lichaam van eene dezer Rupsen doorbreekt, afgeteekend. De Rups Spon eerst den 24 October met weinige draaden tusschen eenig vullis in, en kon het niet voltooijen om dat de Made in haar Lichaam al begon te groeijen, ze bleef toen maar stil liggen, en op den 14 November kroop de Made op haar wasdom zynde door den huid naar buiten, en spon het zwarte spinsel op den zelfden dag, waar uit de Vlieg of Bastaard Wesp den 6 Juny 1740 is gekomen en dus in 211 daagen namentlyk van dat de Made ingesponne had; want wanneer ze tot een Vliege Pop geworden is, kan ik niet zeggen, terwyl men zulks niet weete kan ten zy men 't spinsel met een schaartje open knipt, zo als ik met het voorgaande Wespe spinsel gedaan heb, maar om dat het diertje daar door veel tyds sneuveld, laat ik 'er veele gesloote blyven.

Veertiende Plaat, Drie-en-Twintigste Hoofddeel.

HET SCHERPE DRAAKJE.

Op Hazelaars en Elseboomen heb ik deeze Rupsen gevonden die aardig en met Punten op de rug voorzien zyn, naardien men gemeenlyk de Draaken dus afbeeld, zo heb ik alle Rupsen die 16 pooten hebben en met scherptens op het midden van den rug voorzien, Draakjes genoemd, om dat ze als een tuk by andere soorten daar door te onderscheide zyn. In rust zittende, ligten zy gemeenelyk het voor en agterlyf om hoog en houden zig maar met de middelste voeten vast. Zo ik bevond waren de Mannetjes Rupsen bruin en na den groenen doorschynende gelyk die op het midden van de Plaat aan de rand van een blad zit, de twee andere zyn Wyfjes, geelagtig groen met nog groender Werkjes, en op den rug tusschen de punten in, hebbenze een bruinen band, die tot op 't hoofd toe doorloopt, zy spinnen in de aarde vuile zwarte draden en worden bruine kort gedrongene Popjes, zo als 'er eene beneeden op den grond met het spinsel digt daar by, geteekend is, hier uit

koomt

koomt een Uyltje, zo als 'er eene vliegt en de andere beneeden op een klein kluit zit, haare Eieren zyn rond en groen, de Uyltjes zyn meest met zwart geteekend, en met wat gryze en bruine oker vlekjes hier en daar doorwerkt.

Men heeft 'er Zomersche en Wintersche Veranderingen van. Ik vond die eerst te Maarsen, daar na buiten Haarlem in den hout, ook buiten Amsterdam in de Diemermeer.

De eerste spon den	19 Oct. 1739	wierd een Popje den 17 Nov:	en Uyltje 14 July	in 209 dagen	
De 2de - - -	4 July 1740	- - - - - 7 July	- - - 24 July	- 17	
De 3de - - -	12 Aug.	- - - - - - 16 dito	- - - 3 Sept.	- 18	

Vier-en-Twintigste Hoofddeel.

Ik heb op dit voorgrondje een barnnetel geplaatst. Daarop leefd een vaalagtig donker blaauw Rupsje met Oranje vlekjes, zwarte Stipjes en zes zwarte Pootjes, men vindze ook op andere distels en verscheide Planten, maar zy leeven meest op luisjes van de bladeren. Op den 15 Juny Sponze zig aan het Staartje vast, zy schoof de huid na agteren af den 17 dito, en was een Popje van schoone Oranje verw met zwarte Stipjes, en daar uit kwam een Lievenheers Haantje den 22 dito in 5 dagen, dit beesje is hoog Oranje of omtrent rood met zwarte Stipjes; en aan de Voorschaal heeft het zwart en wit, men ziet 'er een van op de klei kluit zitten en het ander loopt langs den Hazelaars tak naar beneeden. Het Popje is ook tweemaal afgebeeld, het een is op zyde en 't ander tegens den Rug te zien.

Vyf-en-Twintigste Hoofddeel.

ZEER KLEINE VIERGEVLEUGELDE VLIEGJES.

Een van de voorgaande Rupsjes Spon mede op den 15 Juny, en wierd een Popje den 17 dito waar uit die kleine Vliegjes zyn gekoomen den 1 July (in 14 dagen) zo als dezelve rondom het Popje vliegende geteekent zyn, zy breeken door het Popje heen, na datze haare veranderinge als andere Bastaard Wespen binnen in het Popje hadden ondergaan.

Vyftiende Plaat, Zes-en-Twintigste Hoofddeel.

DE GROOTE AURELIA.

Deze Rups kreeg haaren naam van de kleine Aurelia naar wiens Kapel deeze grootere gelykt, en de kleine word alzo genoemd, om dat haare Popjes geheelenal zomtyds verguld zyn. De groote Aureliaas Rups leefd op Ypen en Kerseboomen en zo als Juff. Merian zegt ook op Appel en Peereboomen, zie haare LII Plaat. Deeze Rups Spon met den mond een klein plekje wit spinsel op den 24 Mai en hegte haar twee agterste Pootjes daar aan vast bleef het onderste boven hangen, schoot den huid af en wierd een Popje, den 26 dito, dat naast de Rups hangende afgeteekend is, en daar uit kwam de Kapel den 7 Juny dus in 14 daagen. Aan de andere zyde van die Rups hangd een ledig Schilletje, en aan den steel van 't neergevalle Kersje, zit een Popje, zo als het zig op den laatsten dag vertoond, waar in men ziet op welke wyze de Vleugelen van de Kapel in 't Popje zyn geplaatst. Aan de groote tak hangd een Popje in de schaduwe van een blad, tegens den rug te zien, waar in de zes zilver glanzige vlekjes die deeze Popjes hebben zig vertoonen, voor 't overige zyn dezelve meest bruin oker verwig na den vaalen. De Rupsen zyn donker oker met zwart doorwerkt, en zyn vol doornen bezet het vaste teeken dat ze om te veranderen aan den staart moet hangen; De Kapel is als donkere Saffraan bruin agtig en met zwarte vlekken, en ze heeft nog ingetande blaauwe werkjes in de buite rande van de Vleugels dog meest in de onder Vleugels, en van onderen zyn die Kapellen schoon vol werk uit den bruinen, de een wat meerder na het geel trekkende als de ander.

16 Plaat, Zeven-en-twintigste Hoofddeel.

DE DROEVAART.

Is door den Hr: Goedaert aldus genoemd. Dit Rupsje schynt als of het met een dons is overtoogen bestaande in zeer korte hairtjes, die yder uit een puntje hunnen oorsprong hebben, en waar mee het Lyf van het een Eind tot het ander bezet is, voor het oog byna onzigtbaar en zy vertoond zig effen, donker, vaal, groen, echter heeft ze op den rug en aan yder zyde een geel streepje, zy leeven op kool, Radys, kors, Violieren, en ook op de Oost Indische kors, waar op ik haar vertoon om dat die een mooi bloempje draagd. Zy spind een draadje over den nek, en hegt haare agterste pootjes in het plekje wit spinsel dat ze te vooren met den mond gemaakt heeft vast, blyft aldus hangen en word een Popje met een punt aan het midden van het hoofd, en een rei kleine puntjes op het midden van den rug tot aan het staartje toe, de meeste zyn ligt asgraauw met zwarte Stipjes, en eenige zyn 'er schoon groen uit dezelve komen de klyne witjes, of Boterkapelletjes, die van boven wit met zwarte Vlekjes zyn, de bovenste vleugels zyn van onderen even eens, maar de onderste zyn Geelagtig als of ze met gemalen fyn zoethout bestrooid waren, de Oogjes zyn Spaans groen en het lyfje blaauwagtig zwart. De tyd is volgens myne aanteekeningen van eenige Jaaren zo van wintersche als zomersche veranderingen.

	Spon	wierd een Popje	en Kapel	in daagen
De eerste - -	18 July 1720 - - -	20 July - - - - -	5 Augustus -	16
De 2de - - -	6 July 1728 - - -	8 Juny - - - -	19 Juny -	11
De 3de - - -	13 September - -	16 September - - -	1 April - -	197
De 4de - - -	2 Sept: 1739. - -	4 Sept: - - - -	23 September	19
De 5de - - -	2 September - -	5 Sept: - - - -	28 May - -	265

Agt-en-Twintigste Hoofddeel.

EEN BASTAARD WESPJE.

In het Lichaam van een nog niet half volwassen Droevaarts Rupsje, groeide eene Made die binnen den huid bleef zitten en spon haar dotje, dat wit en git zwart is bespikkeld, tegens een bladsteel vast, op den 20 July, en den 29 July kwam 'er een Viergevleugeld Vliegje uit, zynde in 9 daagen het Vliegje en 't Spinsel zyn by elkanderen afgeteekend.

Negen-en-Twintigste Hoofddeel.

KLEINE VIER GEVLEUGELDE VLIEGJES.

Op het voorgrondje in de schaduw ziet men eenige Eysgewyze gesponne dotjes liggen, die door even zo veele kleine Maadjes zyn gesponnen, die in het Lichaam van een Droevaard 's Rups waren geroeid, en doorgebrooken, daar uit kwamen die kleine Vliegjes die tusschen het gras vliegende geteekend zyn, de Mannetjes met staartjes en de Wyfjes zyn zonder dezelve, deeze Maadjes sponnen zig in den 10 July, en wierden Vliegjes den 19 dito in 9 daagen.

XV

XVI

XVII.

XVIII.

KORTE VERKLAARING
OVER NEGEN PLAATEN,

Namentlyk van No. 17 tot 25.

De Zeventiende Plaat, Dertigste Verandering,

HET GROENE DUYKERTJE.

Dit kleine ligt groen Rupsje is kort in een gedrongen, en van een gantsch verschillende aard, als de voorgaande Kapel-Rupsen op de 5de, 15de en 16de Plaat. Wegens het spinnen over de nek zou deeze wel het naast met de Droevaard Pl: 15 over een komen, maar ik weet by ondervinding, dat'er onder deeze kunne ook zyn, die niet over de nek spinnen, daarom moet men op iets dat deeze soorten algemeen is, een regel maaken : Het duidelykste teeken daar van bespeurd men aan de kop, die niet alleen na mate der Rupsen zeer klein valt, maar die zy ook inwaards kan trekken gelykze op het minste gerissel doet, ook is haar kop altyd geheel weggedooken als zy in de rust zit; welk intrekken de gesteldheid van alle anderen Kapel-Rupsen niet toelaat, zo dat men deeze Classe met de Naam van Duykertjes of Intrekkers van alle anderen zou konne onderscheiden. De Liefhebbers noemenze Pissebedjes, om dat zy in het aanzien de gedaante eenigzints daar van vertoonen : In Vrankryk heb ik ze eens op Olme of Ype, en hier te Lande omtrent Bergen op Zoom, op Eike gevonden; als men aan de takken schud, laaten zy zig dadelyk vallen, zig toekrommende, en kop; en pooten intrekkende, vallen zy gemeenlyk op de rug, zy zyn langsaam van beweeging, ziet'er drie van op de Klykluit, de eene op de rug leggende, de anderen in de rust de kop verborge zynde, en de derde kruipende, zy zitten altyd van onderen aan de bladeren, gelyk'er een te zien is aan het blad dat met een puntje even over de lyn uitsteekt, wat lager daar de Tak zyn begin uit de lyn heeft, zit een Popje op zy te zien, van agteren gehegt, en in een draad over de nek hangende, zeer digt tegens het takje aan, en een ander op de rug te zien zit ook alzo gehegt, aan de onderste zyde van het klynste blad, de Verw is bruin olyf in sommige, in andere ook wel bruin roodaard agtig. De Kapelletjes die hier uit komen zyn van boven gezien wordende, zeer donker muscus, van de eene zyde te beschouwen, schynd'er een vaale dons op te leggen, en van de andere zyde schitterd'er in de grond een goudglanzigheid door; eenige derzelver hebben ook Snuifverwige vlekken op de bovenste Vleugels, in de twee vliegende genoegsaam te onderscheiden; aan de onderste Vleugels zyn dezelve met een smal wit randje omzoomd, en vercierd yder met een uitsteekend staartje, en een klyn geel stipje in de binnenste hoek. Het derde Kapelletje met gesloote Vleugels, en aldus op zyde van onderen gezien wordende, is de Vleugel glanzig Olyf met zuiver witte werkjes, en de vyf grootste wit gelate vlekken zyn schoon Oranje, zo ook de topjes der Hoornen, maar de stangen derzelve benevens het Lyf en de Pootjes zyn met zwart en blaauwagtig wit bespikkeld. De tyd haarer verandering was, de eerste tot Versailles in den Jaare 1725, en de andere te Amsterdam in den Jaare 1739.

De eerste Spon den	25 May,	wierd een Popje den	28 May;	en een Kapelletje den	11 Juny	in 14 dagen
De 2de - - -	31 May	- - - - -	2 Juny	- - - -	21 Juny	- 19
De 3de - - -	31 May	- - - - -	2 Juny	- - - -	22 Juny	- 20
De 4de - - - -	2 Juny	- - - - -	4 dito	- - - -	30 dito	- 26

Een-en-dertigste Verandering.

KLYNE VIERGEVLEUGELDE VLIEGJES.

Uit eene van gemelde Duikertjes Rupsen kwamen op den 28 May eenige klyne Maaden die zig yder in een klyn huisje sponnen, waar in zy veranderden, tot Popjes en op den 7 Juny wierden zy tot klyne Vliegjes, en aldus maakt de staat hunner verandering uyt 10 daagen. Ziet het Rupsje, met de gesponne dotjes, onder haar zo het zig te samen vertoonde op het blad liggende daar de Vliegjes rondom heen geteekend zyn.

Twee-en-Dertigste Verandering.

GEMEENE OF TWEEGEVLEUGELDE VLIEGEN.

Op den 25 May, kroopen drie Maaden uit het Lichaam van nog een andere deezer Duikertjes Rupsen, wierden den zelfden dag bruine Tonnetjes, en op den 1 Juny kwaamen 'er uit yder, een tweegevleugeld Vliegje, zynde in 7 daagen; zie de afbeelding hier van beneeden op de Klykluit.

De Achtiende Plaat, Drie-en-Dertigste Verandering.

MERIANS BORSTEL-RUPSJE.

Deeze Rups vind men by de Hr: Goedaert in het derde deel pag. 12 en wederom pag. 33 en insgelyks tweemaal by Juffr. Merian namentlyk op de Plaaten No. XLVII. van het eerste deel, en No. XII. van 't tweede deel. Om datze wel het beste op de eerstgemelde 47ste Plaat door haar afgeteekend is, hebben de Liefhebbers zo het schynd, dit Beesje haar toegeëigend. Deeze Rupsen zyn zeer cierlyk van Verwen : Eenigen zyn ligt geel van Lyf en Hairen, anderen hebben het Lyf schoon Spaansgroen, met zuiver geel hair, een ander heeft rosse, ook na den paarsse trekkende hairen, en aan zulke is het Lyf als of het spaans groen door dezelfde Hairverw na het bruin vertemperd is, dog van hoedanige Verwen ze ook zyn, is nogtans het Hair van de staart, die agter op het elfde Lit zit, altyd rood paars agtig : Op het 4de, 5de, 6de en 7de Lid, zit op yder een vaste welgemaakte Borstel, welkers hairen door het buigen van de Rups niet van elkanderen gaan maar altyd haar gedaante houden, en in de inkervingen van gemelde Leeden, zyn ze met schoon Fluweelzwart afgeteekend: de verdere Hairen op de Rug zyn ook wel borstelagtig, maar wynig in getal, insgelyks zyn de Hairen die op de zyde uit wratagtige uitwasjes groeijen zeer Yl. Om het een en 't ander voor het oog te brengen heb ik een Rups op de rug te zien, om laag en de andere hooger op zyde te zien, lopende langs den rand van een Pruimeblad, vertoond, daarze aan begind te eeten, alzo zy die bemind, ook

eet zy gaarne de Abricoose en Linde bladeren, egter leeftze ook nog op verscheide anderen, waar onder ook is de Noteboom daar anders weinig Rupsen op komen; Om te veranderen spind zy eerst van vuilokeragtige draaden een Ovaal huisje, van ruime omtrek tegens een stam of eenig houtwerk aan, in welke omtrek zy een klynder maakt dat daar als los van binnen in schynd te leggen, te samen nogtans zo dik niet, of men ziet'er gemeenlyk nog iet van de veranderde Pop in doorschynen, en de afbeelding hier van is geheel om hoog, aan een takje vast gesponnen zynde. De Pop is dunschalig helder bruin na den geele, en glanzig, maar op de rug zynze met graauwgeele hairtjes bezet, het Wyfje is merkelyk grooter als het Mannetje, gelykze om laag liggende, by de Wyfjes Uyl die haare bleekgroene Eieren legt, te zien zyn : De Uylen zyn ruig en asgraauw, en de Mannetjes het sterkste geteekend, maar nog duidelyker te kennen by de Castagne bruine Hairen aan de Hoornen, daar nogtans die der Wyfjes, genoegzaam kaal zyn. Ik bebze zo in Vrankryk als hier te Land gevonden. De verandering en van die het meest in tyd verschillen zyn hier nevens als volgt.

De eerste spon den 16 Oct:, wierd een Popje den 22 Oct:, en Uyl den 18 May in 208 dagen
De 2de - - - 5 Oct: - - - - - - 10 Oct: - - - - 18 May - 220
De 3de - - - 27 Sept: - - - - - - 2 Oct: - - - - 17 Juny - 258

Vier-en-Dertigste Verandering.

GEMEENE MAADE EN VLIEGEN.

Eene van voorschreeve Borstelrypen daar Maden in ontstaan waaren, wierd indrogende byna zwart, vervolgens braken 6 Maden door de dorre huid uit, op den 15 October. Nu is het gemeen dat de Maden uitgebrooken zynde, dezelve dag al Tonnetjes worden, maar met deeze ging het anders, zy leefden de Winter over, wat heen en weer kruipende, en wierden eerst Tonnetjes, te weeten.

De Eenen den 30 Maart, en daar uit kwam de Vlieg den 29 May in 60 daagen
en de Tweede - 2 April - - - - - - - - - 4 Juny - 63

de anderen waar van de tyd niet net aangeteekent was, zyn in verschillende tyden tot Vliegen geworden, zodanig dat toen de eerste Vlieg uitkwam was'er nog eene Made die nog tot geen Tonnetje geworden was. Hier van zyn de afteekeningen in eene hoek by elkander te vinden zo van de kruipende Maade nieuwgeworde Tonnetje nog wit zynde, en bruin beklonke Tonnetjes, beneevens eene der Vliegen op de verteerde Rups zittende daar nog een Maaitje komt uit te breeken.

Negentiende Plaat, Vyf-en-Dertigste Verandering.

DE PENCEEN RUPS.

Deeze doornige Rups, tot nog toe by niemant (dat ik weet) bekent, leverd ons een van de schoonste Kapellen, die'er mogen gevonden worden; Het was buite Naarden daarze ontdekt zyn op de Wilde Penceen (in't Latyn Viola Tricollor) en ik hebze met de tamme, in myn Tuin verder opgevoed, dewelke zy ook even greetig aten, zo als'er een van alhier op een Plantje afgeteekend is; De Rups is als ligt Hazenoote Verw, de doornen zyn wat bleeker, en de middellyn wat geelagtig, en tusschen de Inkervingen der Leeden zyn korte zwarte ongelyke streepjes, met witte na den geelen hellende, daar tusschen; Om te veranderen hegt zy haar aan de staart, zo als de Groote Aurelia, Pl: 15. Edog met dit onderscheid, dat deeze eerst een Schuilplaats maakt, met spinsel tusschen eenige Bladeren en Takjes van de Hey, of eenige anderen gewassen dieze omtrent haar vind, om in bewaard te zyn, waar in zy aan de staart hangende de huid afschiet en een Metaal Groene Pop word, vercierd zynde met twee reyen sterk glinsterende goude punten dewelke iet na het groene hellen, zo als hier in de hoek tusschen wat ruigte van ter zyde af te zien is. Hier uit komt de Kapel die van boven effen donker Saffraanverwig is met zwarte vlekken, van onderen deeze beschouwende is de bovenste Vleugel van dezelve Verw maar bleeker, en smelt na de punt bleek okerig uit, maar op de onderste Vleugels, zyn de witgelaate vlekken schoon glanzend Paarlemoer, yder met een zwart omtrekje omboord; deeze vlekken staan op een dosse ligtokerige grond, waar in de donkerste vervloeyingen door gloeyend Caneelverw zyn gediept, het welk een zeer schoon aanzien heeft. Nu is deeze beschreeven, die half geopende Vleugelen heeft en met zyn tong het Bloempje uitzuigt; Maar men vind in sommigen de Paarlemoere Vlekken zeer veel te verschillen, daarom heb ik'er ook een van zulke by geteekend. De Vlekken van deeze zyn zonder zwarte omtrekken en de donkere Vlekken die rondom veele der Paarlemoere leggen zyn groenagtig en smelten uit in een bleekokeragtige grond : Ik heb twee Rupsen van deeze gehad in den Jaare 1741. Hier nevens den tyd van haare verandering.

de Eerste spon den 12 Juny, wierd tot een Pop den 14 Juny, en Kapel den 6 July, de 22ste dag
de Tweede - - 13 Juny - - - - - - 15 Juny - - - - 9 July - 24

Zes-en-dertigste Verandering.

DE SLANG MADE.

Dit Maaitje, is voor het Oog aan beide enden even spits, dog met het vergrootglas ontdekt men twee bleekgeele oogenschilletjes aan de Kop, zy onthoud haar in de aarde, en leefd'er van, zy bemint egter de vette gronden en de Mist, zy is wat geelder als melkwit, op sommige merk ik klyne geelagtige Kepertjes op de rug, andere bevinde ik weer geheel en al daar van niet voorzien: Als zy gegeeten heeft, schynt de zwarte aarde door de fyne huid zeer duidelyk zy heeft geen Pooten, waarom zy een Made genoemt word, en heeft als alle anderen 12 Leeden, of Ringen; Zy schoot in de Aarde de huid af, den 10 Juny en wierd een dof geelagtig bruin Popje, waar in de Vleugelen en Pootjes vast besloote zyn, op de wyze der Uyltjes Poppen, egter van een andere gedaante, zynde met uitwasjes op yder Lid vercierd, en na 't hoofden end de twee langste, die als Ooren op de zyde uitstaan; Den 25 Juny kwam de Vlieg 'er uit, zynde in 15 daagen. Deeze Vlieg word gemeenlyk de Drekvlieg genoemt, zy is geelagtig graauw, en zo wat glanzig als gebronst op de rug, en aan het agterlyf is zy met wat zwart beteekend; De Made, Pop en Vlieg zyn op de grond by malkander, en in het midden van de Plaat, zit nog een deezer Vliegen, op zyde te zien boven op een Bloempje.

Twintigste Plaat, Zeven-en-dertigste Verandering.

DEN UITSTREKKER MET DE ROODE KOP.

Deeze Rupsen op een Elzetak afgebeelt vind men egter op de meeste soorten van Boomen; Op het laagste Blad dat over de lyn heen komt, zyn drie Kram-Rupsen, de eene legt vlak op het blad, de anderen van de steel af, tot op dit blad gestrekt, de derde zit over end makende een aardige gedaante met haar voorste Pooten, de vierde Rups van deeze zit aan het allerhoogste blad kramswys

ge-

XIX.

XX.

XXI.

geboogen: de Rug derzelve is gemeenlyk bruin paarsagtig; en de zyde schoon geel met leggende ruitswyze paarse vlekken met zwarte omtrekjes 'er door, de Kop roodagtig, waarom de Hr: Goedaart, dezelve hier door heeft goed gevonden van anderen te onderscheiden. Maar deeze Rupsen verschillen ook veel by malkander, in sommigen is de Rug byna graauwagtig de zyband bleekgeel, en somwyl zonder de minste roode vlekken. Ik heb meer als twintig agter een volgende Zomers van deeze Rupsen gevonden en nooit haare verandering konne bekoomen, als voor het eerste in het Jaar 1739. Wanneer ik haare Popjes in de aarde daarze van haar zelve ingekroope waaren, heb bewaard; want deeze buiten de grond te bewaaren, konnen zy (zo 't schynd) niet uitstaan. De eigenschappen deezer Rupsen, zyn, datze meest vlak boven op de bladen zitten, op 't gerissel latenze haar ook ligtelyk by een draad naar beneden; des niet tegenstaande, spinnen deeze niet als zy zulle veranderen, maar kruipen in de Aarden, schieten haare huid af en worden bruine Popjes, blyven daar in liggen tot dat 'er de Uiltjes uit komen het welke meest in de Winter geschied, dat eenige Lieden zeltzaam voor zal koomen; van zeven derzelven volgen hier de nette daagen aangeteekend.

	Kroopen in de Aarden,	wierden Popjes,	en Uyltjes,	in daagen.
De eerste An: 1739 den	7 Juny - - -	14 Juny - - -	5 Nov: - -	144
De 2de - - - -	7 Juny - - -	14 Juny - - -	18 Nov: - -	157
De 3de - - 1740 -	4 July - - -	11 July - - -	2 Dec: - -	144
De 4de - - - -	4 July - - -	12 July - - -	28 Nov: - -	139
De 5de - - - -	10 July - - -	19 July - - -	10 Dec: - -	144
De 6de - - 1742 -	26 Juny - - -	1 July - - -	1 Dec: - -	154
De 7de - - - -	25 Juny - - -	1 July - - -	23 Maart 1743 -	265

De Uyltjes zyn Okerverwig met donker bruine ongelyk geteekende Vlakjes (in sommige) zeer net bewerkt, terwyl in anderen die Verwen als in een gesmolten zyn, de Mannetjes hebben hairige Hoorns; de een vliegt om hoog en de ander zit in rust op het benedenste blad, en aan de rand van het bovenste blad, loopt een Wyfjes Uyltje, met de Vleugels ruglings gesloten; het welk deeze soort eigen is om in het voortloopen te doen; Twee Popjes derzelver leggen om laag by malkander.

Agt-en-dertigste Verandering

HET ELZE KRAMMETJE.

Nademaal dit Krammetje byna nooyt als op de Elze my voorgekoomen is, zo heb ik het de naam van die boom toegevoegd, egter vind menze ook nog wel somtyds op Willege boomen. Dit Rupsje valt merkelyk dunder als de voorgaande, veele zyn bleekgroen, egter hebben zy een graauwe Vlak op de rug aan de drie voorste, en insgelyks aan de drie agterste Leeden, anderen zyn geheel graauw, als graauw Papier van Verwe, op het minste gerissel laten zy haar ook zeer schielyk by een draad na beneden; Als zy zullen veranderen, spinnen zy tusschen een afgevalle blad in, ofte anders ook in de Aarde; en worden ligt bruine Popjes, waar uit witte Uiltjes koomen die vol klyne zwarte en gryze spikkeltjes beteekend zyn, en boven dien hebben zy nog drie flaauwgemerkte streepen dwars over de Vleugels dewelke in sommige iet na den geele trekken; de Mannetjes Uylen hebbend hair aan de Hoornen daar die van de Wyfjes kaal zyn, hier in over een komende met de voorgaande, maar in de dragt der Vleugels zyn zy verschillig alzo deeze in 't voortloopen de Vleugels maar ten halven opgeheeven draagen gelyk zulks by de afteekening van het Wyfjes Uyltje op het midden van de Plaat zig vertoond en in rust zittende dekt zy ook de onderste Vleugelen niet zo als aan eene beneeden in de schaduwe by het Popje zittende te zien is; het toegesponne blad legt 'er nevens daar eene der drie Rupsen op kruipt. Het Mannetjes Uyltje is verbeeld zo als het vliegd voorby het bovenste blad. Drie deezer Elze Krammetjes zyn by my veranderd in de volgende tyden, als,

De eerste spon den 14 Sept:,	wierd een Popje den 21 Sept:,	en Uyltje den 23 Juny	in 275	daagen
De 2de - - - 1 Oct:	- - - - - - 7 Oct:	- - - - - 28 Juny	- 264	
De 3de - - - 22 Sept;	- - - - - 1 Oct:	- - - - - 20 May	- 231	

Een-en-Twintigste Plaat, Negen-en-dertigste Verandering.

DE METER TOORNKOP.

Ik heb bevonden dat deeze Rups onder de Liefhebbers te Haarlem volkoomen met die naam bekend is, en wel, om dat de Kop deezer Rupsen twee verheevendheeden heeft, in den eenen egter scherper als in den ander te zien; Zy leeven op Olme, Yken en Poppeliere Boomen; Ik heb nooit onder Rupsen van eene aard grooter verschil in de Verwe gevonden als in deeze, men ziet 'er twee van op het Ipe of Olme takje, zitten, die geheel vaal zwart zyn: Uit deeze heb ik Mannetjes en Wyfjes Uyltjes bekoomen, nog zit op het zelve takje een andere geheel uitgestrekt, dewelke Caneelverwig met hier en daar wat groen doormengd was; en uit zulke heb ik ook van beide geslagten gehad, verders ziet men 'er nog een beneeden op het voorgrondje styf uitgestrekt, rustende, na haare eigenschap, en deeze is geheel bleek Celadon met roodagtige bindselgaatjes, van die bekwam ik een Wyfjes Uyltje, en wel dat zelfde, het welk alhier van boven na beneeden vliegd, zynde ook na maate van de grootste Pop die by haar Rups legt; Het Mannetjes Uyltje (dat even als by de twee voorgaande) door zyn hairige Hoornen van zyn Wyfje te onderscheyden is, zit op het grootste Blad; in rust zittende schuiven zy de bovenste Vleugels maar wynig meerder over de onderste gelyk ook deeze zig vertoond; Het Mannetje vald altyd klynder als het Wyfje, en is van groote als de klynste Rups en 't klynste Popje, zy spinnen niet als zy veranderen zullen maar kruipen in de aarden, zo hier aangemerkt word,

	Kroop in de Aarden,	wierd een Popje,	en Uyl,	in daagen
De eerste - -	3 Sept: - - - -	13 Sept: - -	6 May -	235
De 2de - -	14 Sept: - - -	24 Sept: - -	23 April -	211
De 3de - -	23 Aug: - - - -	1 Sept: - -	5 May -	246

Ik hebbe de verandering hier van, in Vrankryk gehad, en de Rupsen zyn veel grooter geweest als ik ze hier te Land nog ontmoet heb.

Veertigste Verandering.

DE ARCHITECT.

Aan het end van het Olme takje vind men de top ends bladeren aardig met spinsel aan elkander gemaakt tot een ruime Wooning, door een klyn groen Rupsje met een bruine Kop, dat 'er in huis houd, hebbende altyd meer als eene opening, om ingeval van nood door d'een of ander te rug lopende te konne vlugten, gelykze ook op het allerminst gerissel doet. Terwyl dit Rupsje nu in haare

 Wo-

Woning voor het Oog bedekt is; en ik gaarne alles vertoonen wil zo als de Natuur het ons voor Oogen brengt, vond ik goed de grootste Meter Toornkop, voorschreeven, zo te plaatsen, datze dit Rupsjes huis ontrusten zoude het welk my geleegendheid gaf haar volkoome gedaante te teekenen, en te gelyk te vertoonen, op welke wyze zy haar, met zig aan een draad neer te laten bevyligt, zy blyft 'er egter lang aan hangen, om als 't gevaar voorby is weer by dezelve op te klimmen, of zo het erger wierd zig dan nog verder neer te laaten, dus hangende, durft zy het tot op 't uitterste aan laten komen, steunende op haare raddigheid, die ongemeen groot is, want zy kan spartelen als een Aal, en zo wel agter als voorwaards kruipen; Zy veranderd ook in haar Woning, dog spind in het zelve een klynder plekje daarze haar in besluit, en niet grooter als zy nodig heeft een Popje geworden zynde, om daar in te leggen: Wanneer het Uyltje uitkomt, sleept die het Popje gemeenlyk mee, tot buiten den eene of anderen opening, daar het aan het staartje in 't spinsel vast blyft hangen, ziet het ledig zynde, aldus op zyde van de Woning uitsteeken, alwaar Gy een wynig hooger het Mot-Uyltje, dat 'er uit gekomen is, 't welk bruin oker Verwig, met bruin doorwerkt is, aanschouwen kunt. Het spon den 21 May, veranderde in een Popje den 25 dito, waar uit het Uyltje te voorschyn kwam op den 9 Juny en dus in 15 daagen.

Een-en-veertigste Verandering.

DE VIGILANTE.

Is een klyn Rupsje, op zes Pootjes loopende, dat met groote raddigheid de Luisjes op de Olme blaaden op zoekt, en tot haare Spys gebruikt: Dit Rupsje is vaal zwart, en heeft aan yder zeide een klyn Oranje Stipje, het loopt langs de Steel van 't Takje, dat op de voorgrond legt, aan 't zelve takje, op het klynste blad, zit het Popje, met de staart daar aan vast gehegt en is graauw met zwarte vlekjes. Het Torretje dat hier uit voortkomt is roodschalig met een zwart stipje op yder schel, alhier vliegende vertoont. De tyd van deeze is vergeete geweest aan te schryven, maar ik weet by geheugen dat het Torretje in 8 of 9 daagen uit gekoomen is.

Twee-en-twintigste Plaat, Twee-en-veertigste Verandering.

DE CONSTANTINOPEL RUPS.

De Constantinopel, ook Jeruzalems bloem genoemd, is de spyze deezer Rupsen, mogelyk eet zy nog wel eenig ander kruid, dog wat ik haar ooit voorgelegt heb, zy heeft 'er niet van willen eeten. Het Uyltje legt de Eieren gemeenlyk tusschen de bloemen in, de Jonge Rupsen houden 'er ook in huis, tot datze haar laatste verhuiding bekoomen wanneer haare Verw ook veranderd, want daarze te vooren bleekwilge groen waaren met witte stipjes, worden nogtans de meeste geelagtig, en schoon eenige nog na 't vaale groen blyven hellen bekoomen zy evenwel alle, dof Caneelverwige Kepertjes met zwarte en witte stipjes daarze geheel over mee beteekend zyn, egter den een merkelyk meer als den ander: Als zy nu de bladeren genuttigd hebben, en volwassen zyn, kruipen zy omtrent een of twee duim diep in de aarde, spinnen een huisje van zwarte draaden, daar in worden zy veranderd in bruine Poppen, en eindelyk komen 'er schoon geteekende Uyltjes uit voort, welke donker purperagtig zyn met geele goud glanzige dunne trekjes, doorteekend, die alhier wit gelaaten zyn. Beneeden op de Richel zit 'er een in de rust by het Popje, en het spinsel, zo als het uit de grond genoomen is, in 't midden van de Plaat, zit, op een blad, een Uyltje, op de zyde te zien; en boven op de bloem floddert 'er een met drillende wiekjes om haare Eieren op dezelve te leggen; De Rupsen zyn op de bladeren verspreid. Men heeft 'er Winterse en Zomerse veranderingen van, gelyk hier onder van beide te zien zyn.

De eerste spon den 8 July,	wierd een Popje den 12 July,	en Uyltje den 29 July	in 17 daagen
De 2de - - - 18 Aug:	- - - - - 23 Aug:	- - - - - 21 May	- 271
De 3de - - - 9 July	- - - - - 13 July	- - - - - 14 Juny	- 336
De 4de - - - 10 July	- - - - - 14 July	- - - - - 24 Juny	- 345

Zo dat deeze laatste maar 20 daagen minder als een vol Jaar in de Pop geleegen heeft.

Drie-en-twintigste Plaat, Drie-en-veertigste Verandering.

DE JUKDRAGENDE MEETER.

Ik heb deeze Kram-Rupsen, op een Tak van een zwarte Beziënboom; afgebeeld, om dat de bladeren derzelve haare spyze is, en om dat deeze Rupsen 'er somtyds zo vroeg in de Zomer zyn dat de Beziënboomen naauwlyks zyn gespeend, zo heb ik de tak in Bloessem staande verkoozen. Myne Rups aangaande die by andere Autheuren nog geen naam bekomen heeft, geeve ik de naam van Jukdragende Meeter om datze op de Rug aan het tweede Lid een zwart merkje hebben een Juk gelyk dat haar als op de Schouderen legt, voornamentlyk om dat, dat Lid, te dierplaats ook nog meer verheeven is als elders. Men vind 'er die bruin met graauw doorwerkt zyn, en ook groene; in de groene die op de top van het Takje Kramswys kruipt, is het Juk het duidelykste te zien; en deeze heeft tot verder cieraad nog op yder der middelste Leeden een paars Driehoekje met wit van binnen, maar in de bruine Rupsen zyn die driehoekjes, zwartagtig; zo als aan twee derzelve om laag zittende gezien kan worden, waar van de eene op de Richel met de Kop regt ingetrokken zeer styf in de rust zit. Maar deeze bruine Rupsen, zyn gemeenlyk tot voor de laatste vervelling meede nog groen, en dan nog zo dun als ik met het klyne Rupsje, 't welk op de Beziën Bloezem zit, aanwyze. Maar het gaat hier mee als met de Proserpine, Plaat 8, want men vind 'er somtyds die van Jongs af bruine huide hebben. Ik hebze zo in Vrankryk als hier te Land altyd op de Beziënboomen gevonden, en zo wel op de Roode, en Witte, als Zwarte Beziën, en zelfs op die van de Kruisbëzien somtyds. Als een deezer Rupsen ryp ter verandering geworden is, dan trekt zy een blad met wynig draaden van haar speeksel dubbeld toe, en veranderd daar in tot een Popje, dat wat zonderling van gedaanten is, de Verw van eenige is ros, en van anderen graauw Olyf, op de rug loopt een zwarte streep en alle de leeden zyn met zwarte stipjes bezet. Hier uit komen tamelyk kloeke Uyltjes welke in rust zittende de Hoornen vlak agter over op de rug leggen en het agterlyf tusschen de Vleugelen door om hoog steeken, zy zyn fraay beteekend, en van Verwen, geelagtig Bruin, Geel, Wit en Aschgraauw, voortlopende dragen zy hunne Hoornen agterwaards en sluiten de Vleugelen ruglings, dewelke aldus van onderen te zien, Asgraauw zyn, trekkende na den Geele, de Oogen, Pootjes en Kepertjes op de rug hebben dezelfde bruine Verw, als de donkerste Vlakken die men op de bovenste Vleugels van het Uyltje vind, dit Uyltje zit boven op een blad, en die in de rust zit, is beneden op de Richel by de Pop, het spinsel, en de rustende bruine Rups, het derde Uyltje vliegd na boven, hier nevens volgen de daagen van twee die opgeschreeven zyn.

De

XXII.

XXIII.

XXIIII.

XXV.

De eene ſpon den 23 May, wierd een Popje den 27 May, en Uyltje den 13 Juny en aldus in 17 dagen
De andere - - 10 Juny - - - - - 14 Juny - - - - - 2 July - - - 18

Ik heb van deeze Uyltjes nooit anderen als met naakte Hoornen gezien, of nu het onderſcheid in de Rupſen weezen mogt komt in overweeging, maar het voorbeeld van de Meeter Toornkop op de 21ſte Plaat doet zien, dat men het niet te zeker zeggen kan.

Vier-en-veertigſte Verandering.

DE JEUGDIGE.

By de Heer Goedaert vind men dit Rupsje wel verbeeld op zyn XXXV. Plaat van 't eerſte deel maar door Hem geen Naam aan 't zelve gegeeven; Terwyl deeze nu een jeugdig aanzien heeft, heb ik haar de Jeugdige genoemd, haare Verw is zeer zuyver helder groen, met een ſchoon geele band op de zyde, en het geheele Lyf over is in goede order met glinſterende zwarte ſtipjes die eenigzints opſteekende zyn, en met een hairtje op den top voorzien. Zy behoord ook, alleen op de Aalbeziën-Boomen gelyk de voorgaande: Ik vinde geen onderſcheid in dezelve als dat de eene wat blaauwer en de andere wat geelder groen is, zy ſpinnen met wynig draaden op, en even in de grond, tusſchen wat ruigten in, en worden bruine Popjes; de Uyltjes die 'er uit voortkomen zyn Asgraauw met ſterke omberverwige Vlekjes op de bovenſte Vleugels beteekend, en de buiteranden van alle vier de Vleugelen ſmelten van 't graauw bleek omberagtig uit, zy verſchillen wynig in de legtyd van haare veranderingen, gelyk te zien is.

De eerſte ſpon den 20 May, wierd een Popje den 22 May, en tot een Uyltje den 6 Juny in 15 dagen
De 2de - - - 3 Juny - - - - 5 Juny - - - - 25 Juny - 20
De 3de - - - 17 Juny - - - - 20 Juny - - - - 9 July - 19

Vlak in het midden van de Plaat is een Rupsje, tuſſchen de Bladen, een Popje legt om laag op de Richel, en een vliegend Mannetjes Uyltje is geheel boven op de Plaat afgeteekend. Begeerd de Leezer het verſchil tuſſchen deeze en het Wyfje te weeten heeft hy zig maar te verbeelden dat het geen hairen aan de Hoorns heeft, want voor de reſt vertoond zig voor het Oog geen onderſcheid.

Vier-en-twintigſte Plaat, Vyf-en-veertigſte Verandering.

DE NOORT RUPS.

Volgens de Heer Goedaart, I. Deel XXVI. Plaat, en in zyn 2de Deel Plaat 39 noemt hy die de Klokluijer, meenende dat het een andere Rups was. Deeze Rups die onder de Gedoornde, de dikſte is, (zo verre aan my bekend) leefd altyd toegeſponnen in de Barndenetel bladen, 't welk haare ſpyze is, zy verſchillen al veel in Verwen, ſommige zyn geheel bruin, andere geel beſtipt als ofze met fyne Zwavel beſtrooid waren, de Zyband is geel. Deeze Rupſen nog Jong zynde vouwen met haar ſpinſel maar een end van een blad toe, grooter wordende een geheel blad, of als de bladen klyn vallen ook wel twee of drie, en volwaſſen zynde makenze een nog vry ruimer Woning om in te veranderen, om dat nu op het allernetſte op de Plaat te brengen, heb ik een Barndenetelplant in een Pot gezet, en drie Rupſen daar op; en zo het een en 't ander, gelyk u hier de Prent vertoond, na 't leeven afgeſchilderd: De Rups die bezig is zyn Huisje te ſpinnen vertoont de ruimte die zyn Woninge van binnen hebben zal, het beſt, terwyl die Blaaden nog maar door wynig draadjes na malkaar getrokken zyn: Deeze Kamer gemaakt zynde hegt zy haar met een klyn plekje wit ſpinſel aan de ſtaart, boven aan in het midden, dan ſmyt zy de huid af en hangd vry zonder de Wanden te raaken; in alles heeft zy een groote overeenkomſt met de Penceen Rups, Plaat 19, ook zyn hunne Poppen in gedaante elkander zeer gelyk want zy zyn veel botter van Punten aan 't hoofden end als die van de groote Aurelia, Pl: 15, of alle anderen die zig zonder Huis te maken aan de ſtaart maar hegten. Wat lager als deeze ſpinnende Rups, vind men weer eenige bladen die in het volle ligt zyn aan elkander vaſt geſponnen, boven aan geheel digt, maar onder nog wat open, en met wynig draaden overſponnen, waar in de tweede Rups al tot een Pop veranderd is, zo als men'er het onderend van ziet. De derde Rups zit boven aan de ſteel en heeft dezelve half door gebeeten waar door het boven end van die ſteel neergeſlagen is: dit doet zy wanneer zy geen bladen welvoeglyk by elkander vind, om een Woning te konnen maken; want door de neer geſlaagen ſteel komen de top-ends bladeren tegens de onderſte aan te hangen, zy ſpind dezelve aan elkander vaſt, en bekomt aldus een ruyme verblyf-plaats, om in te veranderen. Ik dagt, de Liſt, die deeze Rups in zulk een geleegendheid weet te gebruiken, al te aardig om onaangehaald voorby te laaten gaan, in het korte nogtans den Leezer bekent te maaken. Nu gebeurd het egter dat de Rups ter rypheid zynde op grond gevallen, en de aanryping ſchielyker naderd, dan zy geleegendheid heeft weer bladeren te bereiken zo ſpind zy zig (uit nood) bywylen enkel onder eenig overdek om nogtans voor Reegenweer en al te heeten Zonneſchyn bewaart te weezen; dies blyf ik geheel by het natuurlyke en ik geef de volle gedaante van de Pop te zien. Zy is voor het meeſte Asgraauw met goud doorwrogt, egter in den eenen Pop meer als in den ander, ja ſommige geheel zonder goud; maar de alhier verbeelde, heeft op de rug, tuſſchen de twee reijen Rugpunten ros mat goud in 't graauw zydeweegs verdreeven, en op de reijen der Rugpunten, dog meer na voornen zyn aan elke zyde drie rood goude glanzende vlekken, insgelyks aan yder zyde agter de Vleugelkokers, nog twee goude Vlekken alhier door 't wit geſpaart, vertoond, de Vleugelkokers zelfs hebben ook nog een bleekgoude ſchittering onder het graauw. De Kapel is zeer gemeen dog egter een der ſchoonſte, want van boven is hy Fluweel zwart, met zuivere witte Vlekken aan de voor-ende der bovenſte Vleugels, en op 't midden een Vermeillio en roode dwars doorloopende band, die, op de onderſte Vleugels ſluitende, de buiterand maaken, egter trekt het rood op de onder-Vleugels meer na 't Oranje. De Vleugels nu van onderen te bezien, gelyk de Kapel zig vertoond die op de Barndenetel zit, is onbeſchryfbaar door de menigvuldigheid van klyne vermengelinge der veelvuldige Verwen, een zilverglanzige grond ſteekt door veele der Verwen heen, gelyk het doed in de ronde Oogen op de onderſte Vleugels van welke eenige Spaansgroen, en anderen Purperagtig, met goudgeele randjes omvat zyn, na de buiterand heen, vloeid een Agaatverw, met Blaauw, Zwart en Wit doormengeld; aan de top van de bovenſte Vleugel, vind men de klyne witte Vlakken (die van boven na de onderſte zyde doorſlaan), te leggen in een bruin geele grond, en de grootſte witte Vlekken in het zwart, de roode band is van onderen byna als boven op, en de ſmalle werkjes, die nog laager vallen en alhier wit gelaaten, zyn, ſchoon Oultremaryn blaauw. Ik heb in de legtyd haarer veranderingen groot verſchil gevonden, want,

De eerste spon den 7 Aug:, wierd een Pop den 9 Aug:, en een Kapel den 21 Aug: in 12 dagen tyds.
De 2de - - - - 11 Sept: - - - - - 14 Sept: - - - - - 3 Oct: - 19
De 3de - - - - 25 Sept: - - - - - 28 Sept: - - - - - 22 Nov: - 55
De 4de - - - - 12 Juny - - - - - 14 Juny - - - - - 26 Juny - 12

De Kapel word gemeenlyk de Nommerkapel genoemt, terwyl eenige de Nommers van 89 en 68 uit de twee bruine Vlakken op de onderste Vleugel van onderen te zien voorgeeven te konne maken. Nu zal ik nog driederly aard van Vliegen uit Lichaamen van Noort-Rupsen voortgekomen laate volgen.

Zes-en-veertigste Verandering.

BASTAARD WESPEN, MANNETJE EN WYFJE.

In een Pop van de Noord-Rups, die den 15 September tot een Pop geworden was, vertoonde zig den 6 October een volwasse Maade; dewelke haare huid afschoot den 15 October, toen was de Pop zo als op de tiende Plaat een te zien is, en op den 8 November schoot zy weer een dun huidje af, en de Vlieg kwam 'er uit; zy is zwart en heeft geele Pooten, dus was haare verandering van den 15 October tot den 8 November in 24 daagen, ziet deeze vliegende vertoont. Uit een andere Pop kreeg ik 'er een, zo als om laag in de hoek op de grond te zien is, die ik zeer wel meen het Mannetje te zyn, schoon veele denken dat die met de staart de Wyfjes zoude weezen.

Zeven-en-veertigste Verandering.

GEMEENE VLIEGEN.

Op de Voorgrond leggen twee bruine Tonnetjes, voortgekomen van twee Made die uit de Pop van een Noord-Rups braaken op den 10 September en aanstonds Tonnetjes wierden, uit welke den 30 dito tweegevleugelde Vliegen kwamen, dus in 20 daagen tyds. Een deezer Vliegen zit op een grasje, even boven de Tonnetjes.

Acht-en-veertigste Verandering.

TWEEDERLY VLIEGEN UIT EENE RUPS.

De veranderingen die ik nu beschryven zal zyn vertoond op het hout liggende, kort boven de Pop van de Noord-Rups. Ik had in Vrankryk in een doos met genatte bladeren, een nog onvolwassen Noort-Rups, welke als zy op haare laatste verhuiding zat, verscheide Maden uit het Lyf kroopen, die zig yder in een wit dotje toesponnen, op de zelfden dag zynde den 25 Augustus, wanneer ik deeze Rups in een droog doosje alleen hadde gelegd, kwamen den 27 weer twee, dog kortere Maade daar uit, die aanstonds tot klyne bruine Tonnetjes beklonken; Van de eerste kwamen klyne Viergevleugelde Vliegjes uit op den 9 September, sommige met en andere zonder staartjes, zynde Mannetjes en Wyfjes, en aldus in 15 daagen, twee daagen daar na namentlyk op den 11 September, kwaamen uit de Tonnetjes twee Tweegevleugelde Vliegjes, net in dezelfde tyd. Van de toegesponne dotjes heb ik 'er eenige op het agterste Neteltakje in een half toe blad gelegt, terwyl men ze zo meestendeel in de Natuur ontmoet, op een blaadje wat lager kruipt nog een Maaitje van deeze soort, en de Vliegjes zyn rondom het blaadje geteekend, en ook nog eenige by de dotjes die op 't hout leggen. Beneevens een van de tweegevleugelde Vliegjes digt by zyn Tonnetje loopende, en het anderen is kort daar boven vliegende verbeeld, afgeteekend.

Negen-en-veertigste Verandering.

HET PEN-RUPSJE.

Het Uyltje dat uit dit Rupsje voortkomt word het Pen-Uyltje ook wel het Veder-Uyltje genoemt, om dat de Vleugelen als van sterke Schagten met fyne dwarse Vedertjes bestaan, zo dat ik de naam voor dat Rupsje van het Uyltje heb ontleend. De Uyltjes zyn Sneeuw wit, met dunne Hoorntjes en zes dunne lange Pootjes met steekeltjes aan dezelven, de Eene ziet men, volkoomen tegens de rug op een zwartagtig blad zitten, en de andere aan de rand van het uitgebeete Neetelblad, dewelke ik door de schaduwe die ik op het hout laat vallen, doe uitkomen, men ziet het Lyf in 't verkorten, houd met de vier voorste Pooten zig vast, en steekt de twee agterste schuins boven de rug uit, 't welk haare eigenschap is in het rusten veel te doen. Het Rupsje daarze van voortkomen leefd op het Gras, is zeer klyn, bleekgroen, met een wit zyde bandje, en heeft zeer korte witte hairtjes. Zy spind haar zelve met ongemeen dunne draadjes byna onzigtbaar over het Lyf tegens een grasje vast, en word een groen Popje met zwarte stipjes tusschen de leeden in, en is wat bezonder van gedaante. De Liefhebbers gelieve het Popje op te zoeken aan dat Grasje, 't welk na de spinnende Noort-Rups opschiet en het Rupsje aan een ander Grasje wat lager. Het Rupsje spon den 3 Juny wierd een Popje den 13 dito en Uyltje den 27 dito, makende 14 daagen. Het is aanmerkelyk, dat, daar andere Rupsen in de Pop, de helft, en sommige naauwlyks de derde van de lengte hebben, dat de Pop van deeze, eerder langer als de Rups is, en het Uyltje is nog al weer tamelyk groot na mate van de Pop. Ik heb deeze Uyltjes in Engeland en in Vrankryk wel gezien maar haare verandering alleen hier te Land bekoomen.

Vyf-en-twintigste Plaat, Vyftigste Verandering.

HET BLAAUW WEESKIND.

Zo word deeze ongemeen grooten Uyl onder de Liefhebbers genoemd, en zy is zo raar dat ik bygewoond heb, dat de eenen Liefhebber den ander, een Ducaton voor zulk een bood, maar ze was 'er niet voor te koop; dit raakt nu de Uyl die somtyds nog te vinden is, maar hoe raar is het dan de Verandering van zulk een Capitaale zeltzaame (zo als my gelukt is,) bekoomen te hebben. Met te zoeken heb ik 'er nog nooit een konne vinden, maar in het Jaar 1726. tot Versailles, langs de Avenue de Seaux, na myn Huis gaande, viel onverwagt, uit een Popelier, vlak voor my neder, de groote Rups van deeze Uyl en als ikze wilde opraapen sloeg zy zeer sterk met het Lyf zig krommende in een bogt, (zo als zy op de Plaat afgeteekend is) weetende haar zelve op deeze wyze te smyten meer als een voet ver. Ik namze mee, en gaf haar in een doos wat Poppelblaaden, maar zy was op haar volle wasdom en at niet meer, maar spon dezelve met yle draaden aan elkander, op den 24 Juny, wierd den 29 dito een Pop, die in de grond wel Paarsagtig bruin is, maar met een blaauwe dons daar op, even of het met bleeke Blaauwsel zeer digt en vol bestooven was, en hier uit kwam die schoone Uyl te voorschyn op den 20 July zynde in 30 daagen: De bovenste Vleugels zyn graauw met veele scherp geteekende Kepers en stipjes in dezelven, op de donkerste plekken loopt 'er wat ros geel ingemengd en

en de ſlippen op de Pooten zyn van dezelfde Verw; de onderſte Vleugels zyn zwart, iet na het violet hellende, de dwarſe band over dezelve als drooge ſmalt of blaauwſel zagt uitſmeltende in het zwart, en de buitenſte randen vercieren ze als met Ermelyn zynde wit en donzig met zwarte ſtipjes. De vliegende Uyl heb ik van onderen in te zien vertoond, terwylze aan de onderſte zyde ook niet onaardig is beteekend met zwart, en wit dat iet na het blaauw hellende is, het Lyf en de Pooten zyn ook wit van grond maar wat geelagtiger en egter na het perlcouleur gegryſt. De Rups is meeſt van Verwen als een vaale Rot, op het vierde lid een vaalwitte vlak hebbende, en de vier wynig verheevene Knopjes op yder Lid, geele iets meer als de reſt, Zy is kaal, dog aan de zyband boven de Pooten langs, groeijen korte hairen, eenige na voornen, anderen na agteren krullende; Zy heeft na de gemeene Verdeeling 16 voeten, maar zy gebruikt van de vier paare middelſte voeten, het meeſt de twee agterſte paaren, makende veeltyds in het kruipen, een halve kramswyze bogt, met de twee agterſte haar vaſthoudende, zy ſtaan ook verſchillig by andere Rupſen te vergelyken, daar toe geplaatſt; het eerſte paar duikt geheel onder 't Lyf, het tweede ſtaat wat meer ter zyde, het derde nog meer ter zyde uit, en het vierde ongemeen veel, de twee agterſte voeten ſteekt zy vlak agter uit, welke zelfde eigenſchappen ik ook beſpeurd heb in de Rups van het Rood Weeskind, die ook zeer fraay is, dog merkelyk klynder, als ook nog in een derde ſoort van deezen aard, die ik voorleede Jaar het eerſte ontdekt heb, en die ik hoop (zo God my gezondheid verleend) in 't Werk te zulle laaten volgen.

Een-en-vyftigſte Verandering.

HET HOOY BEESJE.

Het klyn Kapelletje, welkers vier Vleugelen, van boven meeſt Okergeel met graauwe randen zyn en van onderen de onder-Vleugels Asgraauw en de bovenſte hoog okergeel met een zwart rond oogje in deeze word het Hooy-Beesje genoemt. Nu laat ik het groene flaauw witgeſtreepte Rupsje, waar van het voortkomt, onder dezelfde Naam doorgaan gelyk ik met de Argus Plaat 5, en elders ook gedaan heb. De Kapelletjes worden by het Hooy veel gevonden; en geen wonder, terwyl haar Rupsje op het gras leefd, tuſſchen het zelve vaſt ſpind, en Popjes worde zo konnen zy ligt met het afmaaijen van het Gras onder het Hooy geraaken, maar hoe menigvuldig ook deeze Kapelletjes gezien worden zo heeft egter myns weetens nog niemant haar verandering gekent; Ik hebze uit het Ei af opgekweekt en zonder dat zoude ik die mogelyk nooit gevonden hebben terwylze zeer klyn zyn, en met het Gras eenverwig, en zyn boven dien ook zeer verſtrooid om dat de Kapelletjes hunne Eijeren niet by troppen, maar nu en dan een Eitje leggen, datze aan een Grasje kleeven, telkens van plaats vervliegende. Ik kreeg voor het eerſt van een Kapelletje de Eijeren op den 19 Auguſty 1743, en Rupsjes uit dezelven op den 30 dito, zynde in 12 daagen. Den 14 September had ik weer een van deeze Kapelletjes, die haar Eijeren ley, en den 22 dito kwamen 'er de Rupſen uit, het welk maar 8 daagen tyds bedroeg; de meeſte hadden voor de Maand November haar tweede Vervellinge al gehad, bleeven toen zonder te eeten de Winter over verlaatende het groenen en zig bergende onder het verdorde gras, Vier van dezelve bragten de Winter over waar van in 't Voorjaar drie allenkskens uitdroogde, de vierde alleen hield het uit, die begoſt weer te eeten den 1 Maart 1744 en Verhuide voor de derde, of laatſtemaal, op den 15 April, wieſch op tot volle grootte, en egter mogt het my toen nog niet gebeuren haar Verandering te zien, want, daar ontſtond een Maade in, waar van ze verſlonden wierd: Ik hervattede het, in het Zomerſaiſoen, en op den 28 May had ik weer Eijeren bekoomen, die bewaarde ik, en kreeg 'er op den 9 Juny de Rupsjes uit, dat is in den tyd van 12 daagen. Wanneer de Rupſen eerſt uit het Ei komen, vertoonenze wat geelagtig, maar zo dra ze eeten, zynze groen met ſtreepjes, welke Verw zy tot het laatſte toe behouden en men verneemd in 't allerminſt geen haarigheid aan dezelve, maar zyn kaal en glimmende, voornamentlyk, als zy op het grootſt geworden zyn, op het ſtaartje hebben zy aan yder zyde een klyn agter uitſteekend doorntje, waar in zy met het Argusje Pl. 5. over een komen, behalven dat de punten derzelven in de Hooy-Beesjes rood zyn. Myn

Jonge Rupsjes vervelde voor de eerſtemaal op den - - - - -	23 Juny	maakt	14 daagen
De tweede maal op den - - - - - - - - - - -	4 July	- -	11
En voor de derde en laatſte reys - - - - - - - - -	21 dito	- -	17
Toen wieſch het op, en tot volle grootte gekoomen zynde ſponzig aan de ſtaart hegtende op den 3 Auguſtus en veranderde tot een Popje den 5 dito -		}	15
Toen oud zynde - - - - - - - - - - - -			57 daagen
En het Kapelletje kwam 'er uit voort op den 20 Aug:, bedraagende de tyd van - -			15
Of in het geheel van 't uitbreeken uit het Ei tot de Kapel toe - - - - - -			72 daagen.

Terwyl nu al het beſchreevene ook op de Plaat geteekend is zo konne de Liefhebbers aan het Gras de klyne ronde ligt-groene Eijertjes geteekend zien, voornamentlyk aan het hoogſte opſteekende Graszaat ſteeltje, alwaar vier Eijertjes kort by een zitten, boven dezelve twee Rupsjes, zo groot als wanneer ze eerſt uit het Ei gekoomen waaren, en even onder de Eijeren zit een Rupsje zo groot als toen het voor de eerſte maal Verveld had, weer wat laager aan het Grasblaadje van dezelfde Zaatſtang zit een Rupsje zo groot als na de tweede Vervelling, en die voor de derdemaal Verveld was, zit, aan de rand van het Grasje, dat kort boven de Uyl van het Blaauw Weeskind, heen ſchiet, en de volwaſſene Rups is in twee ſtanden, namentlyk, op de rug te zien op een nederhangend Grasje, en op zyde te zien digt aan de zy lyn, in een eetende ſtand, en eindelyk even onder het ruſtende Kapelletje hangd het effe groene Popje zo als het zig met de ſtaart aan twee Grasjes dieze eerſt aan malkander vaſt gemaakt had, heeft gehegt, ook heeftze hier en daar een draad van het eene Grasje aan het ander vaſt gemaakt, op datze haar verblyfplaats eenigzints bedekken zoude, die anders door het vergroeijen van het Gras ontblood zou konnen worden, haare verkiezing is ook digt by de grond te ſpinnen, mogelyk om dat de al te groote hitte der Zonne in het open Veld haar zou ſchaade. Wat de Kapelletjes aangaat, die zyn genoeg voor het Oog, de eene Vliegd voorby het Gras, en de ander zit aan een Zaadſteeltje, met haar Vleugelen geſlooten.

AD.

ADVERTISSEMENT.

Terwyl reeds eenige Heeren Inteekenaaren van dit Werk verzogt hebben, henlieden Exemplaar op beſt Rojal Papier te laten drukken, zo word een ygelyk die daar toe ook geneegen is, verzogt, (het zy voor druk of overdruk) daar van kenniſſe te geeven, bytyds, alzo men niet meer Exemplaaren op Rojal Papier zal drukken, als die 'er van beſprooken zullen worden: de Prys hier van is tegens 55 Gl: voor 't volle Werk. Edog voor die geenen die reeds Inteekenaaren tot 25 Guldens zyn geweeſt op het Mediaan Papier, die konnen tot Rojal geneegen zynde, hunne ordinaire afdrukken (mits onbeſchadigt) te rug geeven, en op Rojal in de Plaats ontfangen tegens 50 Gl: voor het volle Werk gereekend.

Men continueerd ook Inteekening te ontfangen tot zo lang als het bepaalde getal van 600 zal zyn vervuld, te weeten op Mediaan Papier tot 36 Gl: en op Rojal tot 55 Guldens.

Verders word aan de Heeren Liefhebbers bekent gemaakt dat den Autheur op het verzoek van eenige Liefhebbers de Generaale Beſchryving (dewelke volgens zyn voorſtel ten laatſte maar zou worden gemaakt) tot genoegen derzelven reeds ondernoomen heeft, en dat de Plaaten daar in dienende actueel al begonnen zyn.

55011